

ELS QUE SEMPRE GUANYEN

Cap-037 (1)

Farsa en tres actes i un epíleg, de LLUIS CAPDEVILA.

Personatges : Adela
Teresa
Mariàngela
Julia
Gabriel Salvat
Cosme Barril
Sebastià, l'ordenança
Salvi, l'home de palla
Joan Casals
Josep Montanyà
Llorenç Garcia
Manuel Torrents
El General
L'Ajudant
Un Music
quatre senyors de les forces vives
quatre obrers.

A Barcelona, de l'any 1923 al 1931.

ACTE PRIMER

L'Escena : Som a la redacció de "La Veritat", diari del matí. Una redacció es un lloc trascendental i solemne, encara que molts ciutadans frívols no ho creguin. Un xic de respecte, senyores i senyors. Un xic de silenci. L'autor els prega que entrin a la sala d'espectacles i ocupin els seus llocs sense fer remor, sense tossir, sense parlar amb el senyor o senyora del costat, i, sobre tot, els prega que siguin ja a lloc quan s'aixequi el teló. Be val aquest petit sacrifici la redacció d'un diari que, per deu centims humilíssims, els dona fetes les opinions del dia que després vostés podran apropiarse i lluir al tranvia, a casa, al café, a l'oficina.

"La Veritat" es un diari d'aquests que hom nomena independents, precisament perquè sempre depenen d'algú. La sala de redacció de "La Veritat" es ampla, gran, moblada amb un cert confort que no tenen els diaris de combat. Al fons hi ha un balcó al carrer, que permet veure - un xic allunyades perquè es tracta d'un carrer modern - les façanes i balcons de les cases del davant. A la dreta hi han dues portes : una a primer terme, per on entren els que venen del carrer, i una altra, més al fons, amb unes lletres daurades que avisen : "secretari de redacció". A l'esquerra, enfront d'aquesta porta, una altra, també amb les conseqüents lletres : "Direcció".

En mig de la sala, de dalt a baix, una gran taula-pupitre, amb els sillons necessaris, damunt la qual, molt baix, penja un aparell electric de varis llums amb pantalla de seda verda. Al sostre, altres dos aparells, en forma de bols de vidre, suspesos per unes cadenetes daurades. A les parets aquells diaris penjats - alguns d'ells penjats molt justificadament - que hom veu en totes les redaccions.

Les cadires necessaries.

Un penja-robes de peu en un recó, a primer terme, de la dreta.
Un telefon.

Comença.

- Les quatre de la tarde del dia catorze de setembre de 1923. O sinó, no : un xic abans de les quatre. Així els nostres personatges podran disposar de mes temps per a resoldre els seus assumptes.

Per la porta d'entrada, o sigui la de primer terme dreta, entren Gabriel Salvat i Sebastiá, l'ordenansa. Gabriel es un jove d'uns vint-i-cinc, d'uns trenta anys. Rostre intelligent, expressiu, obert. Correcte, senyor. Pero, encara que molt net, pobrèment vestit. Pobrèment vestit no vol dir que hagi d'anar esquingat i apedaçat. No, no: un vestit vell, senzillament massa usat.

Sebastiá, l'ordenansa es un home d'uns cinquanta anys, amb el cabell mes blanc que negre, però amb un bigoti sospitosament negre. Vesteix un uniforme de color blau cel amb botons i galons daurats. S'ha d'advertir que dintre aquest uniforme, el pobre Sebastiá s'hi sent bastant ridícol i s'hi mou malament.

Gabriel, en entrar, deixa el barrejt al penja-robes.

Gabriel: No hi ha cap carta per a mi ?

Sebastiá : No, no senyor Salvat.

Gabriel: (som per a si mateix, amb alegria) : Així, vindrà !
- (Obre el calaix del seu pupitre i treu unes quartilles).

Sebastiá: Vol que avisi que li portin café ?

Gabriel: No. Sebastiá, gracies. (i afegeix, somrient)
Estem a mig mes, Sebastiá.

Sebastiá: Si, té raó. Perdoni'm, jo no m'en recordava. Estem a mig mes.

Gabriel: I s'han acabat els luxes, la bona vida, el café. Jo crec que a Barcelona son pocs els que a mig mes poden prendre café.

Sebastiá: (molt convençut) : jo també ho crec.

- un silenci -
I ara que passarà ?

Gabriel: Sense prendre café ?

Sebastiá: No! amb això del cop d'estat.

Gabriel: Ah! Rès. Ara no passarà res. Aquest es el pais on, amb cops d'estat o sense cops, mai no passa rès !

Sebastiá: Jo que fins me'n habia alegrat !

Gabriel: Perquè ?

Sebastiá: Perquè em creia que ara podria treure'm aquest uniforme.

Gabriel: Ca, home ! Ara, manant els militars, ens faran anar d'uniforme a tots !

Sebastiá: Si que ens divertirem, doncs ! Tanta rabia que em fà anar vestit d'aquesta manera, que sembla que em portin a fer la primera comunió !

- Timbre a l'interior. Sebastiá surt per la porta de la dreta primer terme. A poc torna a entrar acompanyat d'Adela. Distingida, elegant, intelligent, comprensiva i senzilla, - la senzillesa es la veritable distinció-

no s'assembla en rès al seu pare, el senyor Barril, propietari de "La Veritat". Tant pot tenir divuit anys com vint-i-tres. Procurem, per polidesa, no esbrinar-ho. A més a més, ens es indiferent perquè hom no te els anys que li assignen la partida de naixement, sinó els que representa. Vesteix un vestit d'estiu, vermell, - ens plauria que fos vermell -, de crespó de xina. Capell, guants, etc.
En entrar, Adela saluda amb una lleu inclinació de cap. Gabriel correspon de la mateixa manera. Després es posa a escriure.

Sebastià: El seu papà encara no ha vingut, senyoreta Adela. No ve mai tan aviat. Si vol passar al seu despatx .... Estará mes bè...

- Va a obrir la porta de la direcció que es la de l'esquerra.

Adela: No, hi farà massa calor. Estaré mes bè aquí.

Sebastià: Com aquí es la sala de redacció i hi entra tot-hom que vol .....

Adela: Millor: així no m'avorriré tant. Altrament, si el papà triga massa me'n aniré sense veure'l. Mes que per altra cosa he pujat a descansar.

Sebastià: Si, es clar .... Si la senyoreta Adela no té rès a manar-me ....

Adela: Rès, Sebastià.

Sebastià: Amb el seu permís, doncs.

- I surt per la dreta primer terme. Una pausa breu. Gabriel deixa d'escriure, s'aixeca. Adela s'apropa. I, silenciosament, sense una paraula, els joves s'abracen. Després ella es desfà dels brassos d'ell, i diu, amb una mirada poruga al seu entorn

Adela: Ai, si ens veia aquest home, l'ordenansa !

Gabriel: No tinguis por.

Adela: (que no está del tot tranquil·la) : Vols dir ?

Gabriel: Ja ens deu haber vist.

Adela, (fent-se enrera estemordida) : Ara ?

Gabriel: Ara o altres vegades. Però no temis: Sebastià es bè. Es bè i discret. Es l'home més discret de la redacció. No dirà rès.

Adela: N'estás segur ?

Gabriel: Sègur. Ja t'he dit que es bè. I em té simpatia. Però si fos dolent, tampoc no diria rès.

Adela: No !

Gabriel: No. Perquè com el teu pare el deu pagar poc, s'alegraria que un pobre periodista seduis la filla de l'amo.

Adela: Però es que tu, tan com seduir-me .... seduir vol dir enganyar, veritat ?

Gabriel: Una cosa així.

Adela: Doncs tu no m'has seduit pas.

- Gabriel: Però ell s'ho pensaria. La gent té el costum de pensar més aviat malament que bé.
- Adela: Això si fos dolent. Però es bò.
- Gabriel: Es bò. Però els bons també tenen una hora tonta. L'hora tonta dels bons es la de la dolenteria.
- Adela: I si li regalessim alguna cosa per a que callés ?
- Gabriel: Potser s'ofendria. I si no s'ofenia, el seu silenci, la seva discreció ja no tindrien cap merit.
- Adela: Ai, Deu meu ! Quan s'acabarà aquest sofrir !
- Gabriel: Segurament el dia que ens casem.
- Adela: I quan arribarà aquest dia ?
- Gabriel: No ho sé. Moltes vegades penso que no arribarà mai.
- Adela: No ho diguis aixó !
- Gabriel: Dona-ho per no dit, doncs.
- Adela, (després d'un moment) : Mira que haber-nos d'amagar ! No fem res dolent !
- Gabriel : Per això precisament ens hem d'amagar.
- Adela: I si fugiem ?
- Gabriel: Fora un reclam pel diari, però el teu pare no ens l'agrairia. Altrement per a fugir es necessaria una cosa molt important.
- Adela: Dinners ?
- Gabriel: Que ets intelligent ! Dinners, si. I jo .....
- Adela: Ni jo.
- una pausa breu -
- Però potser en trovariem.
- Gabriel: Cà ! De diners els que no en tenen, no en troven mai. De diners sols en troven els que ja en tenen.
- Adela: Doncs que farem ?
- Gabriel: El que hem fet fins ara : estimar-nos i esperar.
- Adela: Esperar, què ?
- Gabriel: El que sigui. I esperar-ho amb coratge, amb una rialla als llavis, amb la seguretat que no ens ha d'arribar res de dolent. Que et penses que es poc bonic esperar ? Pobres d'aquells que ja no esperen res.
- Adela: Si, potser tinguis raó. Com sempre.
- Gabriel: Gracies
- Adela: Però no em convencerás
- Gabriel: I això ?
- Adela: Perquè no es una raó que pugui convencer una noia enamorada.
- Gabriel: Enamorada de mí ?
- Adela: Es clar.

- Gabriel: Beneïts siguin aquest llavis que saben dir coses tan boniques.
(s'abrassen, la besa) -
- Adela: Ves, ves, boig, que el que ens passa no es pas per a estar alegres !
- Gabriel: Som joves, ens estimem, i vols que estiguem tristos ? Vaja, no diguis heretgies !
- Adela: Però i el que harém de lluitar ?
- Gabriel: Per això som joves.
- Adela: I el que haurém de sofrir ?
- Gabriel: Per aixó ens estimem.
- Adela, (després d'una pausa) : Perqué no ho deurà voler la meva família que em casi ?
- Gabriel: Que et casis, ja ho vol. De que no vol es que et casis amb mí. I ho comprenc perfectament. Desde el seu punt de vista tenen raó.
- Adela: No que no en tenen !
- Gabriel: Si, dona.
- Adela: Perqué ?
- Gabriel: Perqué jo no soc un marit.
- Adela: Doncs que ets ?
- Gabriel: Un pobre.
- Adela: També ho era el papà.
- Gabriel: Perdara no se'n recorda.
- Adela: Sempre ha tingut poca memoria.
- Gabriel: Millor, però, que no se'n recordi, Si el teu pare hagués estat ric tota la vida, si hagués desconegut la pobresa, segurament no s'hauria oposat a que et casessis amb mí. Habent estat pobre ahir, i sent-ne jo avui, no es fàcil.
- Adela: Però si ens estimem !
- Gabriel: L'amor, pels pares rics, no té rès a veure amb el matrimoni.
- Adela: I no ens deixarán casar ?
- Gabriel, (amb còmica tristesa) : Suspito que no.
- Adela: Aixó es espantós !
- Gabriel: Mes espantós serà una altra cosa.
- Adela: Què ?
- Gabriel: Que et farán casar amb un altre.
- Adela: No !
- Gabriel: No cridis, que espantaries l'ordenansa .... si: et casarán amb un altre que no serà periodista, com jo, que no estudiara per enginyer com jo, però que serà ric.
- Adela: Calla ! Els diners em fan fàstic !
- Gabriel: A mi també. Però no en fan al teu pare. De totes maneres, tenim una solució, una solució molt romàntica.
(comicament patetic) : El suïcidi !
- Adela, (amb un calfret) : Però jo no vull morir tan jove !
- Gabriel, (abrassant-la) : Mè jo tampoc ! No vèus que un cop mort ja no podria estimar-te més ?
- (després d'un moment) -
- Per tu faré tots els sacrificis: fins el de no morir-me. Fins el de seguir en el diari.
- Adela: Que te'n volies anar ?
- Gabriel: Si ....
- Adela: Perqué ?
- Gabriel: Perqué temo que l'orientació del diari del teu pare no em farà cap gracia. Ara, amb el cop d'estat d'aquest general analfabet, agafarà una pudoreta de sabre que, n'estic segur, no m'anirà gens bé.
- Adela: Gabriel, per Deu ! No te'n vagis pas !
- Gabriel: No, no me'n aniré per complaure't, perquè ja t'he dit que per tu soc capaç de tots els sacrificis: fins el d'estar en un diari que es passarà a la dictadura.
- Adela: Tan segur n'estás ? Jo no hi entenc en politica.... Quina orientació té el diari ?
- Gabriel: La que seguirà tenint : col·laboració amb els que manen, siguin quins siguin. I ara els que manaràn son una gent envers la qual mai no he sentit la més petita simpatia. Una gent estulta i grotesca, una gent ignorant i brutal que convertirán el país en una caserna repugnant. Una gent que tenen

l'impudícia de dir que venen a administrar i a regenerar i que, en realitat, es dedicaràn, conculcant la llei, a tota mena d'enganys i de negocis bruts.

- (Gabriel, amb aquestes paraules, ha esdevingut un altre. Ja no es el jove frívol i alegre d'abans. Es l'home sever, apassionat. Parla en tò dur.)

Adela: Però el papà ....

Gabriel: El teu papà, com els altres papàs que tenen diari, es passaran a l'enemic. Per una raó molt senzilla: perquè el teu papà es un home pràctic, i els homes pràctics, quan l'enemic mana, sempre es passen a l'enemic.

- (una pausa. Gabriel segueix:)

Que vols que hi fassi un home com jo en un diari com "La Veritat", que es disposa a mentir cada dia, a crear cada dia un tórbol ambient de mentida? Que vols que hi fassi en un diari com aquest un home tan poc acomodatiu com jo, un home que té el defecte de no saber mentir, un home que ha estat empresonat i perseguit per defensar la llibertat?

Adela,
Gabriel: (molt espantada) : Procura que no ho sapiga'n tot això! Ja ho saben. Però es pensen que he canviat, que he posat seny i vaig pel bon camí

- amb sarcasme -

I d'això en diuen el bon camí!

Adela: Que diguin el que vulguin, Gabriel! Soc jo ara la que et demana que tinguis seny. T'has de quedar! T'has de quedar per mi!

Gabriel: Em quedaré, no temis. Però ja s'encarregaràn ells de treure'm.

- (A l'interior s'oeix ara les veus de Sebastià l'ordenansa, i Joan Casals, el director de "La Veritat".) -

Sebastià: (a grans crits, desde dins) : Passi, passi senyor Casals!
Joan, (també desde dins) : Que son aquest crits! Que es pensa que soc sord?

Gabriel: El director.

- (Besa rapidament a Adela i s'asseu. Adela, dreta, es posa els guants, s'arrenja discretament el maquillatge. Entren Sebastià, un xic inquiet, i Joan Casals. El director de "La Veritat" es un home gris, impersonal, ni massa vell ni massa jove, d'expressió dura i poc intelligent. Vesteix roba que en un altre semblaria bona però que ell porta amb negligència.) -

Joan, (a Sebastià) : Però perquè em segueix? Que pensa que no sé el camí?

- (Sebastià, ja tranquil·litzat, es retira.) -

Ah es vosté, senyoreta Adela?

Adela: Com va, senyor Joan?

Joan: Molt enfeinat, molt enfeinat! Això es terrible! Si em vol creure a mi, no es casi amb cap periodista.

Gabriel: (en veu baixa): Idiota!

Joan: Que ~~xxxx~~ potser espera el seu papà?

Adela: L'esperava, però m'he cansat i me'n vaig. Sort he tingut d'aquest jove, que m'ha fet companyia.

Joan, (adonant-se de Gabriel): Ah, hi havia en Salvat!

Adela: Però no ha estat una companyia massa divertida. Gairebé no ha aixecat el cap del paper.

Joan: Doncs miri, m'extranya que sigui tan treballador!

Gabriel: M'ha de perdonar, però estic molt enfeinat, molt enfeinat. Si em vol creure a mi, senyoreta, no es casi amb cap periodista.

- (Joan Casals el mira enfurismat) -

Adela: Bé, no s'hi cansin. Passi-ho bé, senyor Casals. Passi-ho bé, jove.

- (una lleu inclinació de cap surt rient per la porta de primer terme dreta. Una pausa llarga. Gabriel sense fer cas del seu director, es posa a escriure. Joan Casals el mira extranyat.

Després li diu :

Joan : Escolti, senyor Salvat.
Gabriel: Digui.
Joan: Aixequi's.

- Gabriel s'aixeca.

Ja sap qui soc jo ?
(molt extranyat) : Home, m'ho penso.

Joan: Qui soc ?

Gabriel: Joan Casals, director de "La Veritat", diari del mati.

Joan: Exacte.

- Remarcant molt les paraules -

Director de "La Veritat", diari independent del mati.

Gabriel: Que no depèn del mati ?

Joan: Que no depèn de ningú. I no admeto lliçons.

Gabriel: Està bé, home. No s'enfadi per tan poca cosa.

Joan: I la senyoreta que ara fa un moment era aquí, sap qui és ?

Gabriel: M'és indiferent.

Joan: És la senyoreta ~~de~~ la Barril, filla del nostre amo.

Gabriel: Vól dir de l'amo del diari.

Joan, (cridant) : Vull dir el que vull dir. I sápigam i entengui que a una senyoreta se li parla en forma més correcta.

Gabriel: (asseient-se altre vegada) : Senyor Casals.

Joan : Digui.

Gabriel: Aquí hi vinc a fer de periodista i no a rebre crits ni aprendre les maneres de tractar senyoretetes.

- I, sense fer-ne més cas, es posa a escriure.

Joan es queda, del pasme, sense saber que

dir, Un xic vexat, aconsegueix tranquil·litzar-se i diu, mentre encen un cigar -

Joan : Bé, home, no s'ho prengui així que no el volia ofrendre.

Gabriel: Nà m'ha ofés. Però es que a vegades té uns cops de geni ben extranyts.

Joan: Se'n ha de fer càrrec: la inquietud, la responsabilitat ....

I ara que parlo de responsabilitats: que ha vingut Salvi ?

Gabriel: El director de palla ? No, no ha vingut. L'article denunciat?

Joan: Es clar. Me'n vaig a fumar allà dintre.

-Polsa un timbre. Compareix Sebastià -

Escolti, quan vingui el senyor Salvi, que m'avisin immediatament.

Sebastià: Perdoni: qui es el senyor Salvi ?

Joan: El director.

Sebastià, (molt extranyat): El director ? Però no es vosté el Director?

Joan: N'hi han dos. El senyor Salvi es el de palla.

Sebastià: Si, vaja: el que paga els plats trencats. I com el coneixeré?

Joan: Va mal vestit, molt mal vestit ... I es diu Salvi. què? Està satisfet ?

Sebastià: Jo, si, senyor. Qui no en deu estar es ell.

- Joan entra a la porta de la dreta. Sebastià molt indignat, diu referint-se a Joan :

S'ha fixat amb quin tò em tracta ? I es un pelat!

Gabriel: Naturalment. Si no ho fos, no el tractaria així, veritables senyors tracten bé els seus inferiors.

Sebastià: Sense aquest uniforme, sense aquesta disfressa, no ho aguantaria. Però, vestit així, no sé que em passa. Vestit així aguantaré tots els insults i no m'hi tornaré. Per mi que no saben; i n'abusen.

Gabriel: I vosté creu que no abusen dels que no portem uniforme ? Vosté creu que hi hax algú al món que no vagi disfressat ?

Sebastià: Home, molts n'hi deu haver.

Gabriel: Ningú. Tots portem la nostra disfressa. De llest, d'honrat, d'intelligent, de bò ... segons les preferències i circumstàncies. Hi ha home que, desde que es posa els mitjons fins que se'ls treu, va pel món disfressat de savi, de valent, d'honest.

Sebastià: Ja deu ser carrègòs.

Gabriel: Mes que fèr d'ordenansa.

- A la porta de la dreta primer terme apareix un home d'aspecte miserable. Va mal vestit, amb roba vella i sorgida i bruta; la camisa es d'una blancor més que dubtosa; el coll, de celuloide i greixós; la corbata, esfilagarsada; el barret de feltre i de color indefinit, es, ja, un barret de paller; les sabates, reventades. Va mal afaitat; el color del rostre és grogós; els cabells, blanquinosos, tirats enrera. Té un ull més xic que l'altre, el nas tort i un tic nerviós. És Salvi, l'home de palla. Gabriel i Sebastià l'esguarden extranyats.

Salvi, (desde la llinda de la porta, sense avençar) : Bones tardes.
Sebastià: Un altre dia.

Salvi: Dispensin: no soc pas cap pobre ..... es a dir, pobre si que ho soc, però dels que no gosen demanar caritat. Em dic Salvi .....

Gabriel: Ah ! Entri, fassi el favor, segui.

- Li ofereix un seient, que Salvi accepta.

Sebastià es retira.

El senyor Casals l'està esperant.

Salvi: El senyor Casals ? Qui es el senyor Casals ?

Gabriel: El director de "La Veritat".

Salvi: El director ? .....

- somriu, i afegeix -

Bé, si: es clar .... Altrement, jo em creia que qui volia veure'm era el senyor Barril, el propietari.

Gabriel, (aixecant-se i anant a la porta de la direcció, per la qual desapareix) : No ho sé .... Ell mateix podrà informar-lo.

- Una pausa. Salvi cerca un pols de tabac a la butxaca. No el trova. Però veu el cigar que, tot just començat, ha deixat Gabriel en un cendrer. Mira al seu entorn per por d'ésser sorprès .... i agafa el cigar rapidament i fuma. En aquest moment s'obre la porta de la direcció i entren Gabriel i Joan. Gabriel va al seu lloc, cerca el cigar. Salvi, instintivament, procura amagar-lo. Gabriel comprèn, somriu, i segueix escrivint.

Joan: Que tal, senyor Salvi ? Com va ?

Salvi, (molt eloqüent) : Si, miri: ja ho pot veure ....

Joan: Crec que el senyor Barril té necessitat de parlar amb vosté. Li prego que l'esperí un moment.

Salvi: Si, senyor, si. No tinc cap altra feina a fer .... Què sap de què es tracta ?

Joan: (evasiu) : No, no senyor ....

- a Gabriel -

Vaig a veure si acabo l'editorial de demà. Quan vingui el senyor Barril, ja em farà avisar.

- I surt per la porta de la secretaria, o sigui la que hi ha a l'esquerra segon terme.

Una pausa.

Salvi: Vosté ja deu saber qui soc jo.

Gabriel: M'ho penso.

Salvi: Ho endavina. I com que ho endavina, li vull demanar que, si escriu algun article per al diari, no ho fassi massa fort.

Gabriel: No temi, jo, no. Però, escolti.

Salvi: Digui.

Gabriel: Que no llegeix el diari vosté ?

Salvi: Aquest, no. Em fa un cert respecte, sap ? una certa por.

- Entren Josep Montanyà i Llorenç Garcia.

Josep Montanyà es alt i prim com una canya.

Vesteix sempre de negre, cosa que acaba d'entristir la seva figura desmanegada, ja trista de si. Va tot afeitat, porta els cabells clenxinats al mig del crani, i, per a donar-se més importància a pesar de que no en té necessitat, porta ulleres: ulleres d'aquestes rodones armades en carei. És el critic teatral del diari. Però a mes a mes fa versos i drames en castellà, perquè - a pesar d'haver nascut al carrer de la Tapineria - diu que el català no es prou fi.

Llorenç Garcia es un altre infeliç. Té un cap gros i amelonat que sols li serveix per a posar-se el barret. També es poeta, però amb agravants : poeta surrealista. Fa una mena de cosa que ell en diu versos i que ningú no entèn : ni ell. Al diari hi fa les critiques musicals - sense saber que es un là bemol + i hom diu si cobra els elogis. I que, quan "reventa" algú es perquè no paga. A més a més, es sord.

- Josep: Rès, home: el vers ha d'esser musical, sonor.
- Llorenç: Com ?
- Josep,
Llorenç: (alçant més la veu) : Que ha d'esser musical, sonor.
- Josep,
Llorenç: Ah, no ! Això anava bé en temps de Guimerà, Maragall i altres putrefactes. Però ara ? Ara el surrealisme ho ha mort tot. (que parla sempre en tò solemne i doctrinal) : Si no vull pas dir en català. En català no hi ha sonoritat ni musicalitat possibles.
- Llorenç: Municipalitat ? Parles de la teva secretaria ?
- Josep: No ! Parlo dels versos.
- Llorenç: Vèus ? Això ja es un altra cosa. Secretari n'ets, tens vocació !
- Josep, (indignat) : No s'hi pot parlar, vaja ! I pensar que amb aquesta sordera l'han fet critic musical ! Això només passa a "La Veritat" !
- Gabriel: No se't veu mai. Ni a les estrenes.
- Josep: Les faig de memoria. Estic molt enfeinat: enllesteixo un drama de pagesos del Montseny ....
- Gabriel,
Josep,
Gabriel: (extranyat) : En català ?
(gairebé ofès) : Mai !
Fas bé. Fas bé escrivint en castellà els teus drames: t'ho agrairà Catalunya.
- Llorenç: (que ha escoltat molt atentament parant l'orella i que per casualitat ha pogut assabentar-se de ço que parlaven) : I estrena'ls a Madrid, que, pobres madrilenys, ja farán broma.
- Josep: Us adverteixo que gasteu saliva en va. Estic massa amunt per a que puguin ofrendre'm les vostres bajanades.
- Gabriel: No t'has d'enfadar, home, no t'has d'enfadar.
- Llorenç: No, no et podem envejar. No t'en tenim mica d'enveja.
- Josep,
Gabriel: ((per Llorenç) : Es desesperant ! Tot ho entèn al revés !
Com poeta, ja ens perdonarás, no que no t'envègem. Ara, com secretari, si. Com secretari té raó Llorenç : no hi ha qui t'iguali.
- Josep: Sabèu que m'esteu empipant amb tant refregar-me pel nas lo de secretari ? En faig, pero no en soc.
- Gabriel: N'ets, n'ets. Si no que vius equivocat i voldries ser ço que no ets.
- Llorenç: Com peeta no es fàcil que passis a l'història.
- Gabriel: Però aconsola't: hi passarás com secretari!
- Josep, (al qual la broma no fa cap gracia) : Bah ! Sou dos indocumentats i no cal fer-ne cabal de les vostres paraules.
- Gabriel: Ah, ens perdonas la vida ? Gracies, Zorilla !
- Li fa un acatament de còmica solemnitat.
Llorenç i Gabriel riuen. Salvi, l'home de palla, somriu.
- Llorenç: No hi ha cap carta per a mi ?
- Gabriel: Això a l'ordenansa.
- Llorenç: N'hi ha una de França ?
- Gabriel,
Josep, (criçant) : No ! Que ho preguntis a l'ordenansa !
(qui, plé de rancor, aprofita l'ocasió per a venjar-se) : Em sembla, noi, que avui estàs de pega.
- Llorenç: No t'entenc.
- Josep: Qu'estàs de pega ! Que avui no t'ha escrit cap tenor ni cap empressari enviant-te aquells bitlletets que de tan en tan t'envien.
- Llorenç: Això no m'ho dirás al carrer !
- Josep: No t'ho diré al carrer perquè com que ets sord hauria de cridar i t'averkonyiria.
- Llorenç: No em pots dir res que em pugui averkonyir.
- Josep: Perquè tens la cara molt gruixuda. Però pares la mà.

- Llorenç: No paro rés ! Soc un critic honrat !
Josep: De què viuries si fossis un critic honrat ?
Llorenç: I tu ? I tu amb la secretaria de l'associació ? No te l'han donada pas per la teva intelligència ! Te l'han donada per la teva barra !
Josep,
Llorenç: (agressiu) : Això no t'ho permeto, ho sentís ?
 Els teus drames portaren aquella epidemia d'encefalitis letàrgica !
Josep: I les teves critiques musicals, tu que no saps distingir un dò d'un là, costen molts disgustos - (senyal de diners) - als empresaris.
Llorenç: (indignat) : Jo ? ... Has dit que jo .... ? - (senyal de diners) -
Josep: Si, home, si !
Llorenç: Això es un insult ! Una ofensa a la critica ! Això no ho fem els critics !
Josep: Els altres, no; però tu, sí.
Gabriel: Bé, vaja ! No us enfadeu, no crideu. Això no es un safareig.
Llorenç: Que dius ? Que t'agafa mareig ?
Gabriel: Una cosa semblant.
 - Entra Manuel Torrents. Es el redactor esportiu de "La Veritat". Inquiet, bellugadís, xerraire. Sempre fa broma, una broma de salta taulells. Es creu molt viu però en el fons es un infeliç. Es jove. Vesteix correctament.
Manuel: Hola, xicots ! Què passa ? Que son aquests crits ? Això no sembla una redacció ! Sembla un camp de futbol !
Joan,
 (per la porta de la secretaria) : Voleu fer el favor de callar ? A discutir les seves questions vagin a Canaletes !
Llorenç: (esverat, a Gabriel) : Que ha dit ? ... Ens ha engegat a .. ?
Gabriel,
Joan: (rient) : No, home, no !
 A la redacció de "La Veritat" no vull escandols ! Que s'han pensat que es una redacció ? Quina idea en tenen formada d'una redacció ?
Josep: Bé, home, Casals, dispensi. No sabiem que vosté era aquí.
Joan: Treballava.
Josep: No sabiem que treballés. - (tots somriuen) -
Joan: Que es una ofensa ?
Manuel: No: es un gol !
Joan: Vosté, calli. - (als altres) -
 I vostés també.
 - i desapareix novament per la porta de la secretaria.
Gabriel: Val mes que no en fem cas. Es un pobre home.
Manuel: Aquest genit l'hauria de gastar a casa seva. Però em sembla que davant de la dona i la filla no crida tant. Per cert que la filla vaig trovar-la a casa d'una modista .....
Josep: I que hi vas a fer tu a casa d'una modista ?
Llorenç,
Gabriel: (a Gabriel) : Que diu ? Que es un home de molta vista ?
 (un gest evasiu)
Manuel: No, home ! Es tracta d'una modista que fa tot el contrari de vestir les senyores .... Doncs, si: entre les .... treballadores hi havia la filla d'en Casals, el nostre honorabilíssim director.
Llorenç: (a Gabriel) Que diu ? Que diu ?
Gabriel,
 (amb una mirada a la porta rera la qual hom suposa que hi ha Joan Casals) : Ja t'ho escriuran !
Manuel: Nois, quina xicoteta ! Fa rodar el cap !
Josep: I ja ho veus : el pare, aquí, donant-se importancia i fent l'home honrat.
Gabriel: Es que a pesar d'això podria ser un home honrat. Un home no ha d'ésser culpable, no ha d'ésser responsable de les vileses dels altres. En l'ambient mes pútrid l'home pot conservar el seu decorum. I sobre tot, es per ell mateix per ço que l'hem d'estimar i distingir. No pels que el volten, encara que els que el volten siguin els seus familiars.
Josep: Trovo que t'ho prens massa a la valenta.

- Gabriel: I vosaltres massa a la lleugera. I les coses que poden danyar la felicitat d'un home crec que s'han de tractar amb mes respecte.
- Manuel: Bé, deixeu-ho córrer. Això no té importància.
- Gabriel: Per tu, no. Per tu només tenen importància la pilota i la clatellada.
- Salvi: Per mi la pilota també en té, però a l'olla.
- Llorenç: (a Gabriel) : Que diu aquest senyor ? Qui es aquest senyor?
- Gabriel: El director.
- Llorenç: El director ?
- Mira a Salvi amb impertinent curiositat. Després diu a Gabriel:
Poca solta !
- Manuel : Porto un reportatge sensacional !
- Josep: Tu ? Ara els reportatges sensacionals seràn politics i tu ...
- Manuel: Aquí no hi ha politica que valgui. Ara, amb censura i sabres al poder, els esportius serém els amos.
- Josep: I això ?
- Manuel: Si, home ! Contra el xut i el k.o. no hi pot res la censura.
- Gabriel: I aquest reportatge ?
- Manuel, (treient unes quantialles) : Mireu-se'l.
- després d'un moment -
Aquest mig dia, Rocamora, amb el seu automovil, ha mort tres criatures al passeig de Gracia.
- Salvi, (que va animant-se) - Qui es aquest Rocamora ?
- Manuel: Un porter.
- Salvi : Bufa ! Un porter que té automovil !
- Manuel: No, home ! No es lo que es pensa: es tracta del futbolista ...
- apart, amb menyspreu -
Quin ignorant !
- en veu alta -
! de l'as del futbol !
- Salvi, (en veu baixa, per Manuel) : Quin ase !
- Manuel, (als altres) : Doncs volen creure que l'han agafat, que l'han detingut ! Volen creure que el processaràn ?
- indignadissim -
Quina barra !
- Gabriel: Perquè ha mort les criatures ?
- Manuel: No, això no té importància ! Perquè l'han detingut !
- Gabriel: Home, no li podien pas donar la creu de beneficencia !
- Llorenç: (a Gabriel) Que diu ? Que explica ?
- Gabriel: Que han mort tres criatures.
- Llorenç, (amb horror, esguardant Manuel) : Ell ? !
- Gabriel: No: un futbolista.
- Llorenç: Ah ! Es devia pensar que eren pilotes.
- Manuel: Bé, vaja, ho hi ha dret ! Rocamora, el gran Rocamora, detingut !
- Gabriel: Però, home, pensa en les pobres criatures !
- Manuel: Ja t'he dit que per mi això no té importància. Els pares encara n'hauràn d'estar orgullosos de que hagi estat l'automobil de Rocamora.
- Entra, per la porta primera de l'esquerra, Don Cosme Barril, el propietari de "La Veritat". Es un home alt, gros, no massa vell, però ja no jove. El rostre pàllid, groguós; els ulls un xic ribetejats de sang, com els homes que han treballat molt. Ben vestit, no resulta senyor. Alt i gros, no resulta sà. Aspecte de nou ric. Impulsiu i groller. Escassa cultura, per no dir nulla. Algunes joies : anells, agulles de corbata.... En entrar, es fa un silenci. Entra amb el barret posat.
- Cosme: Bones tardes, senyors.
- Tots: Bones tardes ... Com va? senyor Barril !
- etc. etc.
- Cosme, (a Manuel): Què hi ha, Torrents ?
- Manuel: Una cosa sensacional, espléndida, senyor Barril !
- Cosme: D'esport ?
- Manuel: D'esport, si.

- Cosme: Molt bé. Que vagi en lloc preferent, ben a la vista. I si es tan sensacional com diu, amb grans titulars.
- girant-se als altres redactors, que s'han quedat plens de pasme. -
D'avui endavant, senyors, poca política. El país no vol política. El país està tip de política. Sembla que, per fi, tindrem uns homes ene... emenèrits que es disposen a fer administració. Mentre ells es dediquen a aquesta tasca tant útil i necessària, nosaltres, els de "La Veritat", els servirem desinteressadament, els ajudarem. De quina manera? Fent molt esport, molta literatura, molts intervisus amb boxadors i tiples de sarsuela. Així el poble s'oblidarà d'ells, dels que manen, i ells, els que manen, podran fer la seva obra panificadora... no: paci, paci
- Torrents esguarda vers la porta per si entra algú -
pacificadora, amb total tranquil·litat.
- Llorenç: No l'he entès de res, no sé que ha dit: té la mania de parlar tant baix!
- s'obre la porta de l'esquerra segon terme i apareix Joan Casals -
- Cosme: Hola, Casals!
- als periodistes -
I ara, senyors, els prego que ens deixin sols uns moments. No se'n vagin. Esperin al hall que potser els necessitaré.
- Entra a la direcció. Gabriel, Llorenç, Manuel i Josep surten per la porta de primer terme esquerra. Queden sols Joan i Salvi. Es miren, un moment. Torna a sortir Cosme, sense barret.
- Cosme, (a Joan) : Escolti. Li tinc dit que no entri a fumar al meu despatx. Encara que a la porta digui direcció, ja sap, que vosté no hi ha d'entrar a fer res. Aquí l'únic director soc jo.
- Salvi, (apart) : Ja som tres. A veure si ens entendrem.
- Cosme: No el vull tornar a avisar.
- canviant de tò -
Ha fet l'editorial en el sentit que vaig indicar-li?
(entregant-li unes quartilles) : Aquí el té.
Joan, (guardant-se-les a la butxaca) : Després hi donaré una mirada.
Cosme, - per Salvi -
I aquest home? - Salvi s'aixeca -
- Joan: Salvi Pladevall, el nostre editor responsable.
- Cosme: Ah, si! Però ara no el puc atendre. Haurà d'esperar. Que passi amb vosté al hall i ja els avisaré.
- surten per la porta primera esquerra Joan i Salvi. Cosme polsa un timbre. Apareix Sebastià l'ordenansa. Cosme li diu, autoritari :
Que passin aquells senyors.
- Sebastià es retira i a poc torna acompanyat de quatre senyors de les forces vives. Per contrast amb ço que representen, cal dir que fan l'efecte que en ells no hi ha res viu. Físicament son el burgés típic, vist un xic a través de la caricatura. Greix, volum, rostre inexpressiu, sociabilitat deficientíssima.
Cosme surt al seu encontre.
- Cosme: Seguin, seguín. I perdonin-me que els rebi aquí a la sala de redacció
-senyalant la "Direcció"-
El meu despatx es mes luxós, més confortable, però hâ fa una calor endimoniada. Hi tinc ventilador, saben? però vaig voler que fos un ventilador potentíssim, el millor de tots, digne de "La Veritat", i quan l'engego si tinc visites sempre hi ha algú que agafa una pulmonia.
- Senyor primer, (molt alarmat) : No, no es molesti ....
- Senyor segon: No som de compliments ....
- Senyor tercer: Aquí ja estém bé.
- Senyor quart, (mes sincer que els altres) : Amb la salut no hi fem bromes.
- Cosme, (entrant en materia) : Ni amb la salut, ni amb la situació.

Senyor primer: Amb la situació menys que amb la salut!

Senyor segon: La situació es greu.

Senyor tercer: Molt greu!

Senyor quart: M'adhereixo.

Cosme: Però no es desesperada.

Senyor primer: Si vosté ho creu així ....

Senyor segon: .... es que no deu ser desesperada

Senyor tercer: No ho deu ser.

Senyor quart: També m'adhereixo.

Cosme: Gracies, senyors. Gracies per la confiança que em demostreu.

Senyor primer: Tenim una fé absoluta en els seus mèrits intel·lectuals.

Senyor segon: I en la seva pràctica com animador de premsa.

Senyor tercer: I en la seva llestesa.

- el senyor quart calla -

Cosme, (al senyor quart) : I vosté ?

Senyor quart: Jo ja se sap: m'adhereixo.

Cosme: Molt bé. Contant amb la confiança de vostés, crec que podrem fer grans coses. Aquesta, malgrat l'èxit del cop d'estat, es una hora de perill. No els hi sembla ?

Senyor primer: De molt perill. Perilla el comerç

Senyor segon: L'industria

Senyor tercer: Perillen tots els puntals de la societat.

Cosme: I els puntals de la societat som nosaltres, els homes d'ordre, de seny, de pau, pau i més pau, de dirers i responsabilitat, de tranquil·litat i bons aliments. Cal que ens unim, primerament, per a felicitar-nos de l'èxit obtingut pel general.

Senyor primer: El general es un home digne.

Senyor segon: Una de les més altes mentalitats de la nació !

Senyor tercer: Un gran patriota !

Senyor quart: M'adhereixo a les paraules dels companys.

Cosme: I cal també que ens unim per a fer una política de pacificació, de civilització. Cal que convencem el poble, que el guiem, que li fem veure que no hi ha res que li convingui tant com una dictadura. Al servei d'aquesta noble causa de la dictadura ens hi hem de posar tots els homes que a Barcelona som alguna cosa. I s'hi posarà també "La Veritat". El camí de "La Veritat" es el camí de la dictadura que vé a defensar la religió, la patria i el rei.

Senyor primer: Molt bé ! Molt bé !

Senyor segon: Molt bé !

Senyor tercer: Molt bé !

Senyor quart: M'adhereixo a l'ovació.

Cosme: Cal, però, que la dictadura sàpiga correspondre al nostre zel; cal que ella també ens defensi a nosaltres.

Senyor primer: Ens defensarà. Ens ho ha promés el general.

Cosme: I que defensi els nostres interessos.

Senyor primer: Naturalment: si no tinguéssim interessos ja ens defensariem sols.

Senyor segon: En aquest sentit també ens ha promés el general la seva ajuda.

Senyor primer: Es un home digne.

Senyor segon: Una de les més altes mentalitats de la nació !

Senyor tercer: Un gran patriota !

Senyor quart: Jo, ... ja ho saben.

Cosme: Altrement, no ens quedarem sols ?

Senyor primer: Com sols ?

Cosme: Sols amb la dictadura ?

Senyor segon: Cà, home ! No tingui por ! Com nosaltres n'hi hem molts!

Senyor tercer: I pensi que som les forces vives del país.

Senyor quart: Les més vives, si, senyors.

Senyor primer: I amb nosaltres, al nostre costat, al costat del Govern, hi haurà tota la Catalunya honrada: La Cambra de la propietat, el Foment del Treball Nacional, la Patronal, la bona premsa, la Lliga del Bon Mot ...

Cosme: Prou, prou, senyors. Triunfarem. Salvarem la nació. "La Veritat", servint la dictadura, haurà fet un bon servei al poble.

- s'aixeca, i els altres també; polsa un timbre

Suposo que aquest vespre ens veurem a l'estació a acomiadar el general ?

- compareix Sebastià a la primera porta de l'esquerra.
- Senyor primer: Ja no cal dir-ho.
- Senyor segon: Es clar.
- Senyor tercer: Com un sol home.
- Senyor quart: Jo ....
- Cosme: Si, no parli més: vosté s'adhereix. Homes com vosté, que s'adhereixen sempre, passi el que passi i es tracti del que es tracti, son els que ens convenen.
- encaixant amb ells -
A reveure, senyors. Fins a després.
- a Sebastià -
Acompanyi els senyors.
- surten Sebastià i els quatre senyors de les forces vives. Cosme somriu, satisfet. Es frega les mans. Murmura :
Ara això anirà molt bé.
- polsa novament un timbre. S'asseu. encèn un gran cigar. A la porta de sortida apareix Sebastià.
Fassi entrar el senyor Pladevall.
- Sebastià: Perdoni: Jo no el conec el senyor Pladevall. Qui es el senyor Pladevall ?
- Cosme: Doncs l'hauria de conèixer. És aquest home mal vestit, que hi havia aquí.
- Sebastià: Ah, si !
- surt Sebastià. A poc entra Salvi. Se'l veu un xic inquiet i necelós.
- Cosme: Segui, fassi'm el favor .... Fumarem un cigar, parlarem...
- li ofereix un cigar que Salvi accepta -
- Salvi: Me'l guardaré per després de sopar. Ara em marejaria.
- Cosme: Com vulgui .... No se'l veu mai
- Salvi: Vinc poc: cada final de mes. I vosté no hi es a la caixa ... altrement, no puc alternar gaire.
- amb una ràpida mirada a les seves robes miserables -
- Cosme: Ja pot suposar per a que l'he fet cridar.
- Salvi: Per aquest augment de sou que em va prometre ?
- Cosme: No, no: les coses van malament, amic Pladevall. Costa molt fer un diari !
(no gaire convençut) : Si, es clar ...
- Salvi: Ja deu saber que abans d'ahir denunciaren l'editorial de "La Veritat".
- Cosme: No en sabia res.
- Salvi: Si. Coses d'aquest pobre Casals que es va sentir revolucionari.
(amargament) : Això amb director de palla, no costa gaire.
- Cosme: No, no costa gaire. Però cregui'm que jo ho hauria volgut evitar. Sempre es enutjós.
- Salvi: Sobre tot per a mi.
- Cosme: L'assumpte ha passat a la jurisdicció militar. Figuri's en aquest moments ! Se'n haurà de fer responsable.
ja, ja.
- Salvi: Haurà de presentar-se ...
- esguardant-lo -
I això que està impresentable !
- Salvi: Com vol que estigui ? Dona, sogra, tres criatures .... i quinze duros al mes que em dona "La Veritat" ! Amb quinze duros al mes, compregui-ho, no puc viure a la Bonanova, ni tenir servei, ni enviar les criatures als jesuïtes, ni fer-me portar els vestits de Londres.
- Cosme: Si, es clar, Però aquest quinze duros que li dona "La Veritat" per a no fer res ...
- Salvi: Home, si d'anar a la presó en lloc d'un altre en diu no fer res ! ....
- Cosme: No m'entèn ...
- treient-se un altre cigar -
Tingui: fumi.
- Salvi: (guardant-se el cigar) : Gracies: me'l guardaré per a després de sopar.
- Cosme: Aquests quinze duros els hauria de considerar com una base, una petita base. I ajudar-se amb alguna altra coseta.

- Salvi: Ja ho faig. D'altra manera no podria pas viure ... Soc apuntador. Però, ara, amb el cinema sonor no hi ha gaire feina. A més a més, com que tot-hom en fa de comedia, la gent no va al teatre ... Vaig voler ésser pistoler, precisament perquè era apuntador ... i perquè ho pagaven més bé. Però no tenia vocació, es veu que no tenia vocació. Ni aptituds. Allò de matar homes com si fossin conills estic segur que no m'hauria probat. Vaig fracassar abans de començar. I amb una mica més em maten a mi.
- Cosme: No s'amoïni. Ara que manaran els nostres i tindrem influència, ja procurarem donar-li algun empleu a l'ajuntament. A veure si el poden fer burot o escombriaire.
- Salvi: Que em fassin el que vulguin, però que paguin.
- Cosme: Pagaran, estigui'n segur. Ara manant nosaltres, pagaran tot el que voldrem.
- Salvi: Cregui que em vindrà molt bé. Acabo de tenir una criatura ... Bé, qui l'ha tingut es la dona, ja s'ho deu pensar. I els mals de cap que em dona ! La dona va tenir un desig d'automovil.... Figuri's, un desig d'automovil ! I com que jo soc tan pobre que no puc comprar-li ni una patinette, ara la criatura quan plora sembla una klagson.
- Cosme: Ja es empipador !
- Salvi: Si, miri: per a fer-la callar m'he de disfressar d'urbà i encendre un fanal vermell.
- Cosme, (distret) : Tot s'arreglarà, tot s'arreglarà. Tingui, doni-li un cigar.
- Salvi: Gracies: li guardaré per a quan sigui gran.
- Cosme: I referent l'empleu, quan surti de la presó en parlarem.
- Salvi, (un xic pàllid) : Però que vol dir que hi haure d'entrar ?
- Cosme: Segurament, encara que nosaltres farem tot el possible per a que no hi entri.
- Salvi l'esguarda molt aclaparat) -
- Salvi, Tingui, un altre cigar. Guardi'l per a després de sopar. (guardant-se el cigar) : Gracies.
- Cosme: Altrement, a la presó no s'hi viu tan malament. Estará a "politics", tindrà quarto de bany, li portarem el menjar de la fonda, le enviarem tabac, rebrà visites, podrà sortir a passejar pel jardí.
- Salvi : Ah ! Hi ha jardí ?
- Cosme: Si, senyor.
- Salvi: I quarto de bany ?
- Cosme: Si, senyor. I moltes altres comoditats.
- Salvi: No comprenc, doncs, com tots els barcelonins no son a la presó.
- Cosme: Perquè no hi cabrien. Jo mateix .... jo, cregui que l'envejo
- Salvi: Perquè no hi va vosté, doncs ?
- Cosme: De bona gana hi aniria: foren una mena de vacances. Però tinc familia.
- Salvi: Oh, jo també.
- Cosme: Però la meva es molt sensible.
- Salvi: Es veu que la meva no en deu ser.
- Cosme: Vindran els amics a veure'l, els diaris parlaran de vosté, passarà per màrtir
- Salvi: Un màrtir ~~de~~ quinze duros
- Cosme: I per a que pugui entretenir-se li enviaré llibres. Jo en tinc molts a casa, dels que envien a la redacció, i encara estan per tallar. Me'ls enduc a casa perquè els llibres sempre adornen, sap ? però no tinc temps de llegir-los.
- Salvi: Si, vaja, veig que això d'anar a la presó no es pas tan terrible com creia ... Però, a pesar de tot ? no ho podriem evitar ?
- Cosme: Ja li he dit que fariem tots els possibles. Demà mateix anirem a Capitania. Però si va tan mal vestit !
- Salvi, (com excusant-se) : quinze duros al mes.
- Cosme: Si va esquinçat, brut ! ...
- Salvi: quinze duros al mes.
- Cosme, (després d'un moment) : No hi fa rés. També ho solucionarem això. "La Veritat" no pot abandonar el seu director, "La Veritat" farà un sacrifici més. No s'apuri, que demà podrà presentar-se com una persona, com un senyor. Tindrà de tot: vestit, sabates, camisa, corbata, barret ... L'ordenansa

L'acompanyarà al districte V i en qualsevol botiga d'aquells carrers, trovarán tot el que necessita. No serà nou, certament, però segons tinc entès s'hi troven veritables gangues. Em sembla que no es pot pas queixar de mi.

Salvi,
Cosme:
Salvi:
Cosme,

(abatut, humilitat) : No, no senyor.

Ni de "La Veritat"

No ...

(anant a la porta de sortida i cridant) :

Casals ! I els altres ! Entrin, home, entrin.

- a Salvi ☹

Ah, escolti. En sortir demà de capitania, la roba nova la deixarà aquí per si un altre dia la necessitem ... Vosté, sap ? la faria malbé.

- entren Joan, Gabriel, Josep, Llorenç i Manuel.

Ja els he indicat abans, senyors, el programa que ha de seguir "La Veritat". Ara en parlavem amb el senyor Pladevall,

- tots esguarden Salvi amb aire de burla, d'extranyesa i amb ell també estem d'acord.

Llorenç,
Cosme:

(a Gabriel) : Que diu ? Que hi ha hagut un altre mort ?

"La Veritat" defensarà, ara com mai, els ideals que mes convenen al poble: ordre, respecte a les institucions, tranquil·litat ... Només els demano, senyors, que no fassin politica. Fer politica vol dir trovar malament tot el que fassi el general que acaba de salvar el país. Fer patria es trovar-ho bé, sempre bé, encara que fassi tante disbarats com vulgui, que no en farà perquè en un home com ell, tant honrat, tan intelligent, això es impossible.

- Gabriel somriu ironicament. Cosme ho veu i l'increpa :

Que se'n riu ?

Gabriel:
Cosme:

Es de satisfacció,

Si es de satisfacció, callo. I m'adhereixo a la satisfacció.

- apart -

Ja se'm ha encomanat.

- alt -

Recordin-ho bé, senyors: res de politica. La politica es la destructora de la societat.

Llorenç,
Gabriel:
Cosme:

(a Gabriel) : De quina societat parla ?

Ja ho veuràs!

Molt patriotisme, senyors ! Molt patriotisme ! Que "La Veritat" sigui el puntal més ferm de la dictadura regeneradora ! I salvarem el país. Pensin, cada vegada que s'asseguin a la taula de redacció i es disposin a treballar, que treballen per la pàtria, per l'ennobliment de la pàtria. I perquè, quan treballin, estiguin més inspirats, com que a "La Veritat" no li vé d'un sacrifici,estic disposat a comprar una gramola i instal·lar-la aquí a la redacció.

(per ell mateix) : Valdrà més estar a la presó.

Salvi,
Llorenç,
Gabriel,

(a Gabriel) : Que diu ?

(que davant el tò grotesc que pren l'escena ja no pot aguantar-se el riure) : Que hi haurà musica !

Llorenç,
Cosme:

(indicant qu'ell es sord) : Ah, per mi rai ! ....

Però com que aquesta gramola no serà recreativa sinó patriotica, no tindrà més que un disc : "La Marxa Real" !

- El pasme ha inmovilitzat als redactors.

Cosme, que ha dit aquestes paraules en tò declamatori, resta en una actitud tribunicia ... o que ell creu tribunicia.

Molt ràpid, però molt, el

T E L C

*Potser el
mal /*

ACTE SEGON

L'escena : Un saló, un saló de tons clars a casa de Cosme Barril. Un motiu decoratiu en vermell. Les portes - dues: una a la dreta, altra a l'esquerra - lacades també en vermell. Un sofà i unes poques cadires, molt baixes, com el sofà, i d'estil modern. Les parets, núes: ni un quadre. El sostre alt. Una tauleta amb atuellis de fumats. Una altra amb una ampolla de cristall tallat i unes copes. Ambdues fent joc amb les cadires. El saló es il·luminat per uns aparells de cristall plaçat dissimulats en els angles de la paret del fons, del sócol a l'escena. Una catifa de vellut del mateix tò que les parets. Breu : un saló posat amb bon gust. No sembla que hi hagi intervingut gaire el senyor Cosme Barril.

Comença: Les deu de la nit. El senyor Cosme Barril, Teresa, Adela son en escena. En aquest acte els homes vestiran de frac o smocking. Les dones, vestit de nit, llarg i sense mànegues. Adela una toilette de blonda d'argent. Teresa - que es una dona que ja passa de madura, molt grossa, molt pintada i amb els cabells tenyits - un vestit de tons més llampants.

Cosme: Està tot preparat ? No us heu oblidat res ?

Teresa: Res.

Cosme: Els vins ?

Teresa: N'hi han tants que els veïns s'han pensat que anavem a posar taberna.

Cosme: Que ets ordinària, Teresa ! Com se veu que no ets de bona família. Com se coneix que venies carn a la plaça !

Teresa, (picada) : I tu i els teus no en podieu menjar sempre que tenieu gana, ! i en tenieu molt sovint !

Adela, (amb disgust) : Bé, no us baralleu ara, davant meu. Penseu que us poden sentir els criats, i els criats us tenen per senyors.

Cosme: Tens raó, filla. Però no es meva la culpa, Es la teva mare, que sempre ha d'ensenyar l'orella.

Teresa, (que va més núia que vestida) : Jo no ensenyo res !

Cosme: Però no hi tens practica en fer de senyora.

Teresa: Si m'arribo a pensar que tu habies d'arribar a ric i fer el senyor costava tant, m'hauria agradat més quedar-me a la plaça.

Cosme: Oblida-la, la plassa ! No siguis ordinària !

Adela: Bé, vaja, acabeu d'una vegada !

Cosme: Si, filla, tens raó. Tu si que n'ets de senyora !

Teresa: Oh, aquesta rai ! Aquesta ja ha nascut rica i ha pogut anar a bons collegis. Llevant-se a les cinc del mati i regatejant amb les compradores l'hauria volgut veure !

Cosme: Doncs jo no. I prou. Pensa que t'has de respectara tu mateixa. I m'has de respectar a mi, que avui soc un home important.

Teresa: Ja ho penso, però no m'ho puc arribar a creure.

Cosme: Que es el que no pots arribar-te a creure ?

Teresa: Que siguis un home important. No veus que t'he conegut de revendre al Paralel !

Cosme: No en parlis del Paralel, que també es ordinari.

Teresa: Ai, mare ! Tanta finor ja m'empudega ! Quin castig va donar-me Deu casant-me amb tu !

Cosme: Bé, vaja, s'ha acabat. No en parlem mes. Serà millor que ho deixem correr.

- Teresa inicia la retirada vers la dreta -

On vas, ara ?

Teresa: No deies que ho deixessim correr ?

Cosme: Però si encara no t'he preguntat res.

Teresa, (amb comica resignació, asseient-se) : Doncs, apa, pregunta el que vulguis.

Cosme: Aquests vestits que us heu posat tu i la noia, son bons ?

Teresa: Que si son bons ? Ja m'ho sabrás dir quan et presenti la factura.

- Cosme: A mi no em costa pagar. El que vull, precisament, es que els vostres vestits, com tot lo de casa, sigui car. I que no feu saber a la gent.
- canviant de tò -
- Teresa: I les joies ?
Ara aniré a posar-me-les. Però, si vols que et digui la veritat, no em fa cap gracia.
- Cosme: I això ?
Teresa: Una temptació tot-hom la pot tenir.
Cosme: Les temptacions dels meus amics no son d'aquesta mena. I deixem-ho correr, que no ens entendriem.
- Teresa, en oir aquestes paraules, s'aixeca -
Encara no he acabat!
- Teresa, (asseient-se, un xic empipada) : Doncs acaba aviat, perquè estic cansadíssima.
- Cosme: Tu rai, que no has de pronunciar cap discurs.
Teresa: Però l'hauré d'escoltar. I no sé que es pitjor.
Cosme, (no sabent si enfadar-se o que fer) : I el sopar fred ?
Teresa, (indignada) : I això : el sopar fred, com si a casa no hi hagués cuina.
- Cosme: No n'he de fer res jo de la cuina. Es moda.
Teresa: Doncs es una moda que no m'agrada.
Cosme: No et pregunto això. Et pregunto si està preparat.
Teresa: Està preparat.
- Passen d'esquerra a dreta, Josep i Mariàngela.
En passar somriuen discretament als senyors de la casa -
- Josep: El meu primer pensament cada dia es per a vosté.
Mariàngela, (mofeta) : Què em diu ara !
- segueixen parlant baix -
- Josep: L'única fortuna que tinc es el meu talent polític.
Mariàngela: Bah, no s'amoïni. Esser pobre no es cap deshonra.
Josep: Ara em volen fer diputat.
Mariàngela: Es veu que per a això tot-hom serveix.
- son fora -
- Cosme: I jo, que et semblo ?
Teresa, (aixecant-se) : Quina pregunta ! que t'has begut l'enteniment ?
Després de tants anys de matrimoni ja no em sembles res.
- I, molt ofesa, se'n va per la dreta. Cosme branda el cap com dient : "No té cura". Després es treu un paper de la butxaca i, com qui aprèn una lliçó, el llegeix i declama :
- Cosme: "Sou un sol, sehyor ! El sol de la patria, aquell sol que mai no es ponía .. eñ sol que més escalfa ...
- corregint-se -
No, vull dir "el sol que escalfa els cors dels bons patriotes" ... No sé que vull dir: es veu que el sol se m'ha posat al cap !
- Esguarda el paper, s'asseu al fons. Passen, com abans, d'esquerra a dreta, Manuel i Julia.
- Manuel: I ens podem casar ? Vols dir que els teus pares m'acceptarán ?
Julia: Si, perquè ja están acostumats a les meves extranyeses.
- Ell riu de no gaire bona gana. Ella afegeix,
després d'un moment :
Quina alegria ! Seré la confident dels teus neguits, de les teves penes !
- Manuel: No ! Si jo no en tinc de neguits ni penes !
Julia: Però ara, casant-te, en tindrás.
- son fora. Cosme polsa un timbre i compareix Sebastià. Vesteix un uniforme més extrafolari encara que en l'acte anterior. Un uniforme vermell, de color de ví - el color mes adient amb la visita del general - plè de galons daurats. Ah ! I amb calça curta, que es ço que indigna més Sebastià.
- Cosme: Avisi el chef d'orquestra que l'espero aquí.
Sebastià: Si, senyor.
- Va a retirar-se per l'esquerra quan la veu de Cosme el detura
- Cosme: Un moment, apropi's.
- Sebastià obeeix -
A veure : doni una volteta.
- Sebastià dona la volteta indicada -
Què ? Està content ?

- Sebastià: (amb una cara que desmenteix en absolut les seves paraules)
Molt !
- Cosme: Li agrada aquest vestit ?
- Sebastià: (com abans) : Molt !
- Cosme: Ho veu, Home ? Si ja li deia jo que es divertiria !
- Sebastià: Molt, si, senyor.
- Cosme: No es pensi que l'hagi fet venir per a estalviar-me un criat ...
- Sebastià: Vol callar ! No m'ho he pensant mai ! Però mai !
- Cosme: Senzillament: he pensat que vosté, que s'avorreix cada dia al diari, avui tenia dret a divertir-se.
- Sebastià: (ironicament) : No s'amoini, que ja em divertiré.
- Cosme: Jo en soc molt de considerat.
- Sebastià: Molt, si, senyor.
- Cosme: I sé que a vosté també li agradarà veure el General.
- Sebastià: No s'ho pot pensar !
- Cosme: A veure, una altra volteta.
- Sebastià: (apart, obeïnt) : Semblaré una baldufa amb tantes voltes.
- Cosme: Molt bé, molt bé ... El cap més dret ! ...
- Sebastià atèn totes les indicacions -
- El pit més enfora ! ... El posat majestuós ! ...
- Així ! Molt bé ! Fassi ço que li he manat.
- Sebastià surt per la esquerra. Un moment. Cosme, que no està gens tranquil, torna a treure's el paper, el torna a llegir, el torna a guardar.
- "Vos, senyor, sou el sol d'Espanya ...." No, això, no: això sembla l'anunci d'una perfumeria .... Bé, vaja, es veu que jo no serveixo per a aquestes coses de rebre generals i fer discursos.
- Passen, desquerra a dreta Mariàngela, Josep i Llorenç. Els dos s'esforcen en acaparar l'atenció de la noia que no fa cas de cap -
- Josep, (a Mariàngela) : No es pensi ! A casa s'han gastat una fortuna en la meva educació.
- Mariàngela: Hi han persones que no saben com llençar els diners ! ...
- Josep, de la sorpresa, no sap que dir. Deixa el braç de Mariàngela, que avença somrient amb Llorenç, qui s'esforça més que mai en dissimular la sordesa.
- Llorenç: Si, Mariàngela: així que em llevo, el meu primer pensament es per a vosté.
- Mariàngela, (rient) : Això mateix m'ha dit el senyor Montanyá.
- Llorenç: Però es que jo em llevo més de mati.
- son fora. Entrà el Music. Smocking. Ulleres. Violí sota el braç.
- Un music: Crec que em demana ?
- Cosme: Si: per a saber el programa. A mi els programes m'interessen molt.
- Un music: No s'amoini; serà el de sempre: fox, jaz, blues, algun vals, algun tango.
- Cosme: Musica recreativa ? ja em va bé, ja em va bé.
- Un music: Pot estar segur que la concurrència quedarà ben recreada.
- Cosme, (després d'un moment) : Però, i quan entri ?
- Un music: Quan entri qui ?
- Cosme: El senyor a honor del qual fem la festa: el General.
- Un music: Perdoni. Quin general ? Com que ara n'hi han tants ! N'hi ha un femer !
- Cosme, (disgustat) : Home !
- Un music : No en fassi cas: es un dir.
- Cosme, (severament) : Un dir que m'ha fet molt poca gràcia. Que es antimilitarista vosté ?
- Un music: No, senyor: soc music.
- canviant de tò -
- De quin general es tracta ?
- Cosme: Del més general de tots, de l'amo del país.
- Un music: Ah, si ! Ja sé.
- Cosme: Que li tocarem quan arrivi ?
- Un music: (després d'un moment) : Li tocarem .... li tocarem ... Que li podriem tocar ? .... Alguna cosa catalana potser ?
- Cosme: Home, no ! I ara ! Una cosa catalana ! Quin disbarat !
- Un music: Com un homenatge de Catalunya, com si Catalunya s'agenollés als seus peus.

- Cosme: No, no ! Ja li té als seus peus, i sense musiques.
- Un music: Essent així ....
- Cosme: La Marxa Reial ! Això: La Marxa Reial ! I després una jota.
- Un music: Que es aragonés ?
- Cosme: No, crec que no. Però la jota els agrada molt als generals com ell. No li sembla ?
- Un music: Com vosté vulgui. Vosté mana.
- Cosme: Doncs si jo mano, ja pot retirar-se.
- El music surt per l'esquerra. A la dreta apareix Sebastià, que, rigid, hieràtic anuncia :
- Sebastià: El senyor Miquel Subirats !
- entra el senyor primer de la comissió de forces vives -
El senyor Antoni Bertrán !
- entra el senyor segon -
El senyor Albert Bas i Puntí !
- entra el senyor tercer -
El senyor Joaquim Pinyol.
- entra el senyor quart.
Sebastià es retira.
Salutacions, estretes de mans. Una visible satisfacció en tots els rostres.
- Cosme: Com va, estimats amics ?
- Senyor primer: Orgullosos d'assistir a aquesta festa.
- Senyor segon: Mes que orgullosos.
- Senyor tercer: Orgullosíssims.
- Senyor quart: Jo m'adhereixo.
- Cosme: Crec, senyors, que no ens podem queixar del general.
- Senyor primer: Se'n podrà queixar el país, però nosaltres, no.
- Senyor segon: Nosaltres, no, de cap maneta.
- Senyor tercer: A nosaltres en ha anat molt bé.
- Senyor quart: M'adhereixo a l'opinió dels companys.
- Cosme, (al senyor quart): M'he fixat, desde que tinc l'honor de tractar-lo, que vosté, sempre s'adhereix.
- Senyor quart: Si, senyor: Jo pertanyo a un partit d'ordre, un partit gubernamental, un partit de concòrdia i sempre m'adhereixo als que manen.
- Cosme: Una politica admirable, una politica veritablement patriòtica.
- Senyor quart: (somriu agraït)
- Senyor primer: El poble mai no té raó. El poble, que es queixi. Per a això tenim la censura, per a no deixar-lo queixar. La qüestió es que nosaltres anem fent la nostra obra.
- Cosme: Ja la fem. I amb una fermesa admirable. L'ajuntament es nostre. I ho és la diputació. I ho es el Govern civil. I ho es la Capitania General.
- Senyor primer: I a tot arreu hi tenim homes que valen.
- Senyor segon: Això de que valguin no té importancia. La qüestió es que ens ajudin.
- Senyor quart: M'adhereixo amb entusiasme al desig del company.
- Cosme: Homes dignes i honrats, incorruptibles, que es sacrifiquen per la patria
- Senyor tercer: I ajuden els negocis.
- Senyor primer: Els nostres.
- Senyor tercer: Naturalment: els altres no compten.
- Senyor primer: Jo estic omplint Barcelona de ciment.
- Senyor segon: Jo amb la Exposició tinc una vinyeta.
- Senyor tercer: I jo amb els petrolis. Aquí convenia molt petroli. Molt!
- el senyor quart calla.
- Cosme: I vosté ?
- Senyor quart: Jo, ja se sap, m'adhereixo a tot, al ciment, a l'exposició al petroli ... No li he dit que era d'un partit d'ordre?
- Cosme: Si, té raó. Perdoni.
- Senyor primer, (a Cosme): I vosté ? I "La Veritat" ?
- Cosme: "La Veritat", m'és dolorós confessar-lo, ha disminuït molt en la venda, han plogut les baixes de suscripcions.
- Senyor primer: No hi ha patriotisme !

- Cosme: Però han augmentat els anuncis.
- Senyor primer: Ah, es un bon símptoma. Així, doncs, hi ha patriotisme.
- Cosme: No, no n'hi ha : ,han augmentat per pressió de les autoritats. I tinc una subvenció.
- Senyor segon: Així tot marxa.
- Senyor primer: Tot, menys el nostre amic.
- per Cosme -
- Cosme: Que vol dir ?
- Senyor primer: Que hem de fer alguna cosa per vosté. que ens hem de reunir les forces vives i fer alguna cosa per vosté.
- Senyor segon: Si, senyor, s'ha de fer alguna cosa.
- Senyor tercer: S'ha de fer.
- Senyor quart: Contin amb la meva adhesió.
- Cosme, (modest) : Jo, senyors ...
- Senyor primer: Què li sembla un títol ? Quin efecte li faria ? No li plauria un títol ? No li plauria el de Marquès ?
- Cosme: Home, si; he de ser sincer. Si que em plauria.
Però ...
- Senyor primer: Però què ?
- Cosme: El meu cognom, sabeu ? ...
- Senyor segon: si ...
- Cosme: Jo em dic Barril, Cosme Barril ...
- Senyor tercer: I què ?
- Senyor quart: Això: i què ?
- Cosme: Que si em feien marquès del Barril ! ...
- Senyor primer: Es quan el general li tindria més simpatia.
- Cosme: Si, ell potser si. Però l'altra gent hi faria broma.
- Senyor primer: Arreconem el Barril, doncs.
- Cosme: Si, arreconem-lo.
- Senyor primer: I anem per una altra cosa, per un altre títol. I si el feiem marquès de la Veritat ?
- Cosme, (espantat) : No, de la Veritat no ! Mai ! Tractant-se de mi, amb la veritat encara hi farien més broma que amb el Barril !
- Senyor primer: La broma de la gent no li ha de fer por.
- Senyor segon: I es clar, home ! Nosaltres estem per damunt de totes aquestes miseries !
- Entren per la dreta Mariàngela, Julia i Josefina-
- Mariàngela: No destorbem pas, senyors ?
- Cosme: Al contrari !
- Senyor primer: Benvingudes !
- Senyor segon: A la joventut sempre se l'ha de rebre amb els braços oberts !
- Julia: Si s'obren amb bona intenció !
- Senyor tercer: Amb la més bona de totes.
- Josefina, (a el senyor quart) : I vosté ? què hi diu vosté ?
- Senyor quart, (apropant-se molt) : Que ara si que m'adheriria de gust.
- Es formen uns grups, per caprici de l'autor i per a treure uniformitat a l'escena.
- Senyor quart, (a Josefina) : Ja sé que han passat un mes a Italia.
- Josefina: Si, senyor ! I cregui que m'ha agradat molt !
- Senyor quart: Quines ciutats han visitat ?
- Josefina: Si vol que li digui la veritat, no ho sé.
- Senyor quart, (molt extranyat) : Què diu ara ?
- Josefina: Com que era el papà qui prenia els bitllets !
- Mariàngela, (al senyor segon) : I els seus nois ?
- Senyor segon: L'un s'ha casat. L'altre està bó.
- Senyor quart, (a Josefina) : Jo no^{hi} he estat a Italia, i això que m'hauria agradat molt ! M'hauria agradat per veure Mussolini i Venècia. Una vegada vaig voler-me'n informar de Venècia
- Josefina: En alguna agència de viatges ?
- Senyor quart: No, amb en Cambó. Com que ha viatjat tant ! Ha viatjat més que una maleta ! Però es home de poques paraules. Només va dir-me que a Venècia hi havia molta aigua.
- Senyor primer: No hi aniria pas jo, doncs.
- Josefina: Perquè ?
- Senyor primer: Per la gota. Ja homveu : fabricant de paraigues i malalt de gota.
- Senyor tercer: Jo també em sembla que en pateixo. Tinc uns dolors a la cama dreta.

- Josefina: Això es cosa dels anys.
- Senyor tercer: Però si tants anys té una cama com una altra !
- Cosme: Ja em plauria a mi visitar Italia. Sobre tot ama que mana Mussolmini. Quin gran home Mussolmini !
- Senyor quart: Totes les nacions eren millors que la nostra. Sort hem tingut del general. Si no hagués estat ~~xxx~~ ell jo m'hauria nacionalitzat alemany.
- Senyor tercer: En efecte: abans valia més haber nascut en qualsevol altra terra.
- Cosme: Per mi en totes menys Alemanya.
- Senyor tercer: Entès: per patriotisme !
- Cosme: I per una altra cosa: perquè, com no sé l'alemany, figurin-se si hi hauria patit !
- Mariàngela, (a El senyor segon) : Vosté crec que n'ha tingut molts de fills.
- Senyor segon: Aquest que em queda solter es el que fa deu.
- Mariàngela: Diuen que es molt intelligent.
- Senyor segon: Si, això ho diuen. Hi he tingut sort amb aquest decim !
- A la porta de la dreta apareix Gabriel Salvat. En veure els reunits, com que no els cercava a ells, intenta retirar-se. Però Cosme el crida. Les noies fan grup apart.
- Cosme: Entri, entri, No es cap secret la nostra conversa. Nosaltres no ens hem d'amagar de res.
- Es refereix a ell i als senyors de les forces vives. Ara diu, referint-se a les noies -
- Una mica de discreteo, sap ? ...
- Gabriel, no massa satisfet, entra. Cosme fa les presentacions:
- La senyoreta Mariàngela Duran ... La senyoreta Josefina Riba ... La senyoreta Julia Xifré ... Totes bones amigues de la meva filla, i totes boniques, com pet veure.
- Les noies somriuen a Cosme i al nou vingut. Cosme dirigint-se al grup dels senyors diu :
- Vostés tampoc no es deuen conèixer .... El senyor Miquel Subirats ... El senyor Antoni Beltran ... El senyor Albert Bas i Puntí ... En senyor Joaquim Pinyol ...
- Encaixen, tornen a somriure, Cosme segueix: Gabriel Salvat, un dels joves més eixerits que tinc al diari. Un gran cap, senyors ! No tots els diaris poden tenir un cap com aquest !
- Gabriel, (somrient) : Em farà tornar vermell, senyor Barril ....
- als altres -
- Però, dit sigui amb tot respecte, els prego que no en fassin cas + el senyor Barril exagera.
- Cosme: El senyor Barril no exagera mai. El senyor Barril té al seu diari els millors periodistes de Barcelona. Si els veien escriure ! Tan depressa i sense ni una falta d'ortografia ! Jo me'n faig creus !
- Gabriel somriu ironícament. Mariàngela també -
- Josefina, (per Gabriel, a les altres noies) : M'agrada aquest jove, Trovo que té una discreció ! ...
- Julia, (indicant el senyor tercer) : A mi m'agrada més aquell, que té un Packard.
- Tornen a formar-se els petits grups d'abans, mai, però, amb els mateixos personatges -
- Cosme: Però aquest té un defecte.
- Gabriel, (esperant qualsevol bajanada) : Tots en tenim, senyor Barril.
- Cosme, (a el senyor primer i a el senyor quart, que son, amb Gabriel, els qui formen grup amb ell) : Si, un defecte: es un xic massa insurrecte, un xic massa revolucionari.
- Senyor segon, (a El senyor tercer): Que t'has pensat ! Jo mai no l'he enganyat la meva dona !
- Senyor tercer: Sembla mentida ! Un home tan distingit !
- Senyor segon: En cambi tu ja sé que tenies una noieta
- Senyor tercer, (indignat) : No m'en parlis ! Ha estat una idiota ! Figura't que s'ha casat amb el seu promès, un paleta, quan jo li posava pis i automovil sense necessitat de casar-se.

- Cosme (en el seu grup) Ni en els articles que fa a la "Veritat" ho pot/ disimular: sempre parla, encara que no vingui a tomb, de la revolució francesa.
- Senyor primer ~~Xi~~ Ja és un tema;
- Senyor segon: Molt històric;
- Senyor tercer: (anant al grup de Cosme) Dels més històrics que corren.
- Senyor quart: Jo no hi era, però quan vostès ho diuen....
- Mariàngela: (a les seves amigues) Hi he renyit perquè m'enganyava: deia que guanyava els diners a patades.
- Josefina: I què ?
- Mariàngela: Va resultar que era futbolista.
- Cosme: Però la "Veritat" és un diari d'ordre, de seny; un diari que llegeixen tots els somatenistes i delegats gubernatius.
- Senyor primer: Té raó: la revolució francesa, ni cap altre mena de revolució, no és un tema per a "La Veritat"
- Senyor segon: Què diria la "Unió Patriòtica";
- Senyor tercer: No és tema, no.
- Senyor quart: Jo ja no cal que digui res.
- Josefina: (A les seves amigues) Tú ho creus que la mare d'Adela té 40 anys ?
- Mariàngela: Veuràs, fa tants anys que ens ho diu, que a la fi bé ~~no~~ l'haurem de creure.
- Júlia: I a tú què et sembla, la mare d'Adela ?
- Mariàngela: Que pels anys que té, és massa aficionada a la pintura.
- Júlia: Per què ho dius ?
- Mariàngela: Quan passi, mira-li la cara. Gràcies a la pintura, la cara és l'únic que porta un xic tapat.
- Cosme: De totes maneres, ja l'anem llimant, ja l'anem corregint
- Senyor segon: (a senyor tercer, formant un apart) Té fama de ric.
- Senyor tercer: Miri si n'és, que, segons diuen, ~~XXXX~~ es banya amb aigua mineral.
- Senyor segon: Vostès el coneixen molt.
- Senyor tercer: (donant-se importància) Si,.... del balneari.
- Senyor segon: Cada any van al mateix ?
- Senyor tercer: Aquest no ho sé: la dona encara no s'ha triat la malaltia.
- Cosme: Cada dia és més bon minyó, cada dia té més enteniment.
- Gabriel: (visiblement violentat) Jo, senyor Barril, he de dir-li...
- Per la drèta entra Adela-
- Adela: (sense veure les seves amigues) Bona nit senyors;
- Senyor primer: Senyoreta....
- Senyor segon: Senyoreta....
- Senyor tercer: Senyoreta....
- Senyor quart: M'adhereixo més que mai
- Adela: (a les noies) OH; vosaltres, no us havia vist; No sabia que havieu arribat;
- Es besen -
- Cosme: (A Gabriel) La meva filla
- A Adela -
Gabriel Salvat, escriptent... NO; escriptent, no: vull dir, escriptor.
- Adela: Molt gust en conèixer-lo senyor.
-Encaixen amb fingida indiferència-
-després Adela es dirigeix al seu pare-
- Cosme: Papà, la mamà m'ha pregat que hi anéssis un moment.
- Adela: (A Gabriel i als altres): amb el seu permís.
(A les noies) Vosaltres em perdonareu. Ja heu sentit que es tracta d'un moment.
- Als senyors-
- Gabriel: Senyors;....
- Senyor primer: Senyoreta....
- Senyor segon: Senyoreta....
- Senyor tercer: Senyoreta....
- Senyor quart: (una inclinació de cap)

- Adela i Cosme surten per la dreta. Una pausa breu. Gabriel i els quatre senyors de les forces vives s'esguarden - ells amb un cert recel, amb una certa estranyesa; ell somrient i sense fer-ne massa cas - i fumen. Han tornat a formar-se petits grups, per ~~xxxxxx~~ a llevar monotonia a l'escena. S'oeix a l'interior la veu de Sebastià que anuncia:

- Sebastià: (la veu) Els senyors marquesos de Rocamar;
Senyor primer: (A Gabriel) De manera que vostè és el revolucionari de "La Veritat" ;
- Gabriel: (Sempre en un tò finament irònic) Si, senyors. Però no s'espantin. El meu és un mal que no s'encomana, sobretot a vostès que estan ben immunitzats... Un revolucionarisme personal i intransferible.
- Senyor tercer: (Al senyor quart) No, a casa bevem la meitat vi i la meitat aigua.
- Senyor quart: Ja, Ja, barrejat.
- Senyor tercer: No, senyor, no; Jo em bec el vi i la meva dona l'aigua.
- Gabriel: (En el seu grup) Però repeteixo que no s'espantin.
- Senyor primer: Per ara em sembla que estem ben tranquils. Avui els revolucionaris no ens fan cap mica de por.
- Gabriel: Ho trobo molt lògic.
- Josefina: (En un altre grup compost d'ella, Mariàngela i Júlia) M'ha escrit una carta. Diu que està boig per mi. I això que només fa dos dies que em coneix;
- Mariàngela: Si fés més dies potser li hauria passat la bogeria.
- Gabriel: Costa tan poc ésser revolucionari, xma "La Veritat"
- Senyor primer: Què vol dir ;
- Gabriel: Vull dir, que com que allí tothom té seny, tothom calla, tothom diu que si, jo, que no tinc tant arrelades aquestes virtuts, passo per revolucionari. I per una altra cosa...perquè a mi m'agrada dir el que penso jo i no el que pensen els altres.
- Senyor primer: (En tò greu i com qui fa un gran descobriment) Ja és un defecte, no es pensi.
- Senyor quart: (Al senyor tercer) I vostè, no s'hi fa brodar les inicials als mocadors;
- Senyor tercer: Si, però només al primer de cada dotzena. Als altres onze restants, hi poso "idem" "idem".
- Gabriel: Si senyor: reconec que és un defecte.
- La veu de Sebastià a l'interior: La senyora Baronesa d'Abbrera;
- Senyor primer: Ja és estrany que a un home d'idees tan disolvents com les de vostè, el nostre amic Barril el segueixi tenint al diari.
- Gabriel: No, no n'és gens d'estrany. Sempre fa bonic un periodista revolucionari en un diari de dretes. Perquè el fet de figurar en la redacció d'un diari de dretes, vol dir que està amansit, que ja no hi ha por, que ja ha fet de tots.
- Senyor primer: I per què figura vostè a la redacció de "La Veritat", diari independent, però gubernamental ;
- Gabriel: (amb tò greu i digne) Perquè tinc mare, senyor, i he de treballar per ella.
- La veu de Sebastià: El compte de Castellarnat;
- Senyor primer: Ah; la mare; gran cosa la mare; la mare és el millor frè per a la joventut inexperta;
- Senyor segon: A les mares deuen els governs moltes vegades els seus èxits;
- Senyor tercer: No en podem prescindir de les mares;
- Per la dreta entra Joan Casals. Visiblement malhumorat.-
- Joan: (encaixant amb els quatre senyors de les forces vives) Com vá, senyors;.... Què hi ha, Salvat; Ja és estrany que vostè sigui aquí.
- Gabriel: No he pogut excusar-me. Altrament, aquesta mena de festes també m'interessen.
- Josefina: (Al senyor tercer, que s'ha reunit amb elles); a mi, la festa d'avui em fa l'efecte d'un casament. No sé perquè.
- Júlia: Si Adela anés vestida de blanc...

Júlia: No sé perquè les núvies han d'anar sempre vestides de blanc. No sé perquè no poden anar d'un altre color.

Senyor tercer: Perquè el blanc és el símbol de l'alegria i de la felicitat, com el negre ho és de la tristesa.

Mariàngela: Ah; vet-aquí perquè el nuvi sempre va de negre.

Senyor primer: (Als seus companys) I si anéssim a donar una mirada al saló de ball? Ja deu començar a animar-se.

Mariàngela: Si, Si,; anem-hi;

Senyor segon: Anem-hi.

Senyor tercer: (Per les noies) I en tan bona companyia...

Senyor quart: Adherims-hi.

Senyor primer: (A Joan i Gabriel) Vostès no venen; doncs amb el seu permís.

-Surten per l'esquerra els quatre senyors de les forces vives, acompanyats de Mariàngela, Júlia i Josefina- Una pausa breu-

La veu de Sebastià a l'interior: El senyor i la senyora Sallent;

Joan: (A Gabriel) Que, és divertit?

Gabriel: No gaire. I vostè?

Joan: Jo, gens.

Gabriel: (sorprès) No ho hauria dit mai.

Joan: Per què?

Gabriel: No ho sé... perquè vostè fa cara de divertir-s'hi en aquesta mena de festes.

Joan: Que m'ha pres per un cursi?

Gabriel: (Sense gaire convicció) Home, no, Però com que vostè és l'home de confiança del senyor Barril...

Joan: Avui me'n ha fet una com un cove;

Gabriel: Ah;

Joan: Si. S'ha negat a convidar la meva dona i la meva filla.

Gabriel: ~~Yxxxxx~~ Bah; no s'hi amoini.

La veu de Sebastià a l'interior: Les senyores Muntades;

Joan: Tant que els hauria agradat a elles; Tant que els hauria agradat veure el General i escoltar els versos de Montanyà;

Gabriel: Vol dir que els hi hauria agradat?

- Per la dfeta entren Llorenç Garcia i Josep Montanyà -

Josep: (A Llorenç) Noi, no m'atabalis; deixem estar; m'acabes de posar nerviós;

- A Gabriel i Joan, per Llorenç -

Gabriel: No me'l puc treure en tota la nit del damunt.

Josep: Ho trobo molt natural. Llorenç és un poeta, tú també....

Llorenç: (per Josep) Què diu? Què té un mal dia?

Gabriel: (A Josep) Comprès. A tú et plauria més la companyia d'un altre Secretari.

Josep: Aquestes bromes les trobo indignes de tú.

Gabriel: Doncs no en facis cas.

Josep: Aquest vespre sabràs qui soc.

- Llorenç s'asseu en un silló de l'altre costat -

Gabriel: (A Josep) I això?

Josep: Aquest vespre llegeixo uns versos.

Gabriel: Tu?

Josep: Jo, a honor del general.

Gabriel: (Molt expressiu) Ah;

Josep: Si... I vols creure que estic un xic emocionat? Jo en el fons soc un home ingenu...

Gabriel: No ho hauria dit mai.

Josep: Els uniformes brillants, la bandera, les parades militars, les trompetes.... Tot això m'emociona i en posa la pell de gallina. Hom pot tenir les idees que vulgui, però la patria... No?

Gabriel: (durement) No.

Josep: Què vols dir?

Gabriel: (novament irònic) Perquè no val la pena d'indignar-se) Que es veu que jo no soc tan poeta com tú i no m'emocionen aquestes coses. Això de la pell de gallina no s'ha fet per a mi.

- Entren Teresa carregada de joies i Manuel Torrents-
Teresa: (A Manuel) Aquí els té els seus companys;
 - als altres-
 Bona nit, senyors;
 - Joan i Llorenç s'aixequen, saluden-
 Aquí els el deixo... Perquè creguin... A vostès ja els ho
 puc dir perquè són de confiança... fa una temporada que
 sembla que em torni beneïta. Em fa l'efecte que tothom
 parla d'una manera estranya.
- Llorenç: (A Gabriel) Què diu, què quan entri tots hem de cridar
 Visca Espanya ?
- a Teresa -
 Ja ho cridarem, senyora, ja ho cridarem;
Teresa: Ai, aquest jove tampoc sé de què se les heu.
Joan: No en faci cas: és sord i tot ho enten al revés.
Teresa: Doncs si. Des de que el meu marit té diari propi i ens van
 bé els negocis...
Gabriel: Que és, precisament, desde que el seu marit té diari propi.
Teresa: (sense capir la doble intenció) Si senyor... doncs des
 d'allavors que tothom parla d'una manera estranya. El meu
 marit diu sinalagmàtic, aguaducto, unilateral, malfabeto,
 deliquescència. La cuinera parla del caviar i el fuà grà.
 I aquest jove,
 - per Manuel -
 sembla que també sigui estranger: xut, gol, upercut, penal,
 quicòl... Tan patriòtics que tots ens hem tornat i parlar
 d'aquesta manera; Vaja;... que no ho entenc.
- Manuel: No s'hi amoini, senyora.
Josep: Com ha anat el combat d'Uscudun; En sap res;
Manuel: Si: ha guanyat per punts...
Josep: (emfàtic com sempre) m'en alegro, Me'n alegro per la patria.
Manuel: (rient) Però és que ha guanyat per punts de sutura
Josep: Què ets poca solta;
 - Veus a l'interior esquerra de: "El Gene-
 ral, el general;" Entren per la dreta
Mariàngela, Josefina, Júlia i senyor se-
gon, tercer i quart.-
- Mariàngela: Ja ha arribat ;
Josefina: El General;
Júlia: Jo el vull veure;
 - Passen de dreta a esquerra Cosme i
 el senyor primer -
- Cosme: On és la noia;... On és; depressa; depressa;
 - Surten per l'esquerra. Entra Adela
 per la dreta.-
- Teresa: Ja és aquí! Fillla meva; ja ha arribat;
Adela: Bé, mamá, calmat, que no n'hi ha per tant;
Teresa: Ai, em sembla que m'agafarà alguna cosa; em sembla que
 em vindrà allò;
Senyor tercer: (Per Teresa) I pensar que Déu va fer això tan gros d'una
 costella nostra;
 - Entren El General i el seu ajudant,
Cosme i el senyor primer.
El General és un home d'uns 55 a 60
 anys. El cabell gairebé blanc. Un xic
 de ventre. Un xic de bigoti sota el
 nas, que és on s'acostuma dur el bigo-
 ti, retallat - Retallat el bigoti, no
 el nas - Més que un home de saló se'l
 veu un home de caserna. Però això no
 sembla en ell defecte. Encara que sen-
 zill de si, se'l veu preocupat per una
 posse de senzillesa i cordialitat.
 Vesteix de frac sense altra condecora-
 ció que la roseta de cavaller de la le-
 gió d'honor al trau.
L'ajudant vestit d'uniforme, és un ti-
 pu insignificant, però que és dona mol-
 ta importància. Més que el mateix gene-
 ral. Tots s'han posat en fila, s'inclí-
 nen respectuosament.
- Cosme: Passeu, passeu, General...

- El General: (veient les tres noies) Ah, vostès també aquí senyoretes; Ens trobem en totes les festes, en tots els salons...
- somrient equivocadament a l'ajudant-
Es a dir, en certa mena de salons, no.
- Les tres noies somriuen, saluden,)
- Cosme: (Un xic picat, per la intromisió de les noies) Vol estar per mi, ara, senyor general ?
- El General: Tota la vida;
- Cosme: (fent les presentacions) La meva esposa... la meva filla...
- El General: (Besant la mà de les senyores) Encantadora esposa, encantadora filla;... Ah, les dones;... Jo en soc un gran admirador de les dones;... Sobretot de les espanyoles; les altres tenen la desgràcia de no parlar l'espanyol i no les entenc.
- Reprenent el tò empàtic d'abans-
Les dones són les flors més preades del jardí de la vida i amb el seu perfum esvaneixen totes les nostres amargors i angúnies... Res; se'l felicita: Va tenir una hora bona.
- A l'ajudant -
- L'Ajudant: No li sembla ?
(que és una segona edició del senyor quart amb uniforme)
Una hora bona.
- Llorenç: (De sopte, quan ningú no s'ho espera) Visca Espanya; Visca Espanya;
- I es queda mirant els altres, molt estranyat que no el coregin -
- Adela: I ara; què li passa a aquest jove ?
- Mariàngela: Quines facultats;
- Júlia: Sembla un despertador;
- Josep: (En veu baixa) Calla; calla que encara no és hora;
- Llorenç: (Sense escoltar, en realitat sense dir ningú) Visca; Visca Espanya;
- Joan: (En veu baixa) Calli, calli que ens compromet;
- Tots els voltens, tots menys el general i l'ajudant que estan un xic estranyats, i li parlen en veu baixa, i li estiren l'esmoquin. Ell, però, com que no sap de què va, segueix cridant, cada vegada més entusiasmats.
- Llorenç: Visca Espanya; visca;
- Cosme: (indignat, cridant) Calli; ja n'hi ha prou;
- Llorenç: Ah, si ja n'hi ha prou no en parlem més.
- Cosme: (A El General, pels crits de Llorenç) Perdoni'l. Això ha estat com un atac.
- El General: Ho comprenc, ho comprenc perfectament... La mateixa emoció de veure un general de tan aprop... De totes maneres, són atacs que honren un home; atacs de patriotisme, molt convenients, senyor Barril. Molt convenients.
- A Llorenç, allargant-li la mà, que ell estreny-
- Molt bé. jove, molt bé. Vosté és un patriota; Si necessita alguna recomanació o algun càrrec a l'Ajuntament, passi demà per Capitania.
- Llorenç: (que no sap que li ha dit) Si, senyor. Molta alegria; Molta;
- Cosme: (adelantant-se i en tò declamatori) El dia d'avui, senyor General, el grabaré en lletres d'or en... a la... Rés, ja està dit; el grabaré en lletres d'or on sigui. Soc ric i no em vé d'aquí. Penseu senyor general, que mai s'havia vist tan honrada aquesta casa com avui amb la vostra visita. Abans era una casa qualsevol, ara serà la casa on ha estat el General, el gran patriota, el salvador del país, l'home pur. I penseu, senyor, que la vostra visita m'omplena de goig i orgull. La copa que toquin els vostres llavis, sense rentar, passarà a una vitrina. I la venerarem com una reliquia tots els dies d'aquesta casa, que des d'ara és vostra.
- El General: (discretament) Aquesta també;
-corregint-se-
- No, no: res... pensava en una altra casa... Vull dir en una altra cosa... Molt bé el discursset, molt bé
- a l'ajudant-
- No li sembla;
- l'ajudant: (Com un eco) Molt bé el discursset.

El General: (A Cosme) Teniu grans dots oratòries; us farem assembleista. Altrament, vós i jo veig que serem molt amics.

- Cosme xorgullós i satisfet, fa un acatament.- Gabriel, aprofita el moment aquest en que tota l'atenció l'absorbeix el General i surt per l'esquerra -

Cosme: Gràcies, senyor. Cregueu que és un gran honor per a mi...

El General: No, home, no tant - canviant de tò-
I ara què hem de fer? Ou hem d'anar?

Cosme: Ara, senyor General, si m'ho permeteu, us presentaré uns amics.

El General: (A l'ajudant) Qu'els presenti. No li sembla?

L'ajudant: Que els presenti.

Cosme: (pels quatre senyors de les forces vives) Als senyors ja els coneixeu.

El General: (encaixant amb ells) Si, home; Ja he dit que tenia bona memòria. Bons patriotes, bons col.laboradors;...

Cosme: (seguint les presentacions) Joan Casals, El Director de "La Veritat"... bé, el Director... el veritable Director soc jo.

El General: (A Cosme, somrient) Entès, entès.

- A Joan -

Ah, la premsa; Una gran arma la premsa; Una arma de la civilització, senyors;

- A l'ajudant-

No li sembla;

L'ajudant: Una arma de la civilització, en efecte.

El General: (Amb ingenua vanitat) Jo també soc periodista: m'escriu tot sol la Gasetta i en mi els periodistes no hi han de veure el General; hi han de veure el company de penes i fatigues.

Llorenç: (A Joan) Què diu?

Joan: Que també és periodista;

El General: (assenteix, somrient amb el cap)

Llorenç: (molt estranyat) I ara;

Cosme: (A El General) seguint les presentacions) Manuel Torrents, el nostre Redactor esportiu.

El General: Ah, molt bé; molt bé; La cultura física; gran cosa la cultura física; I la guitza i la clatellada; Jo en soc un gran admirador de l'esport. A mi, els ho he de confessar francament, m'entusiasma més el camp de fútbol que les universitats. Les Universitats no em fan gaire gràcia.

- a l'ajudant

No li sembla;

L'ajudant: Ho he observat sempre així amb una veritable satisfacció.

El General: (A Manuel) Altrament, vosté, jove, també fa obra patriòtica. Encara que no ho sàpiga, encara que no s'ho pensi. La pilota i el cop de puny també fan patria... perquè distreuen la gent dels afers del govern. Ah; què hauriem fet nosaltres sense la pilota i el cop de puny;

- un moment -

Ja hem acabat;

Cosme: No, no encara... es a dir.. com el senyor general vulgui.. el senyor general mana... tal vegada el molesto amb aquestes presentacions...

El General: No, no... A mi de tant en tant, també m'agrada conèixer gent humil i poqueta cosa. Moltes vegades m'entretinc parlant amb les dones que van a escombrar i fregar rajoles al Ministeri.

- Els periodistes, els pobres periodistes, que no esperaven semblant grolleria, s'esguarden amb la cara molt llarga -

Cosme: I aquest jove.

- indicant Llorenç

Es Llorenç Garcia, el nostre crític musical.

El General: Ah, la música; també en soc un enamorat de la música. Allò de la banderita de Las Corsarietas m'agarada molt. Allò del vinillo de Jerez resulta esplèndid.

- a l'ajudant-

No li sembla;

L'ajudant: La Banderita és una música bona. I el vinillo encara ho és més.

Llorenç: (A Cosme) Què va per mi aquesta vegada ?
Cosme: Va per vostè.
Llorenç: (Adelantant-se) Visca Espanya;
El General: Si senyor: Visca, però a bones.
Cosme: I Josep Montanyà, Secretari de l'Associació, i el poeta del diari.
Josep: (Amb una profunda reverència) Senyor;...
El General: Ah; tenen poeta i tot ? Veig que no es priven de res.
Cosme: (Orgullós) Ha escrit uns versos a honor vostre, que llegirà després al saló de festes.
El General: (Un xic intranquil) Ah; Uns versos...; molt bé. jove, gràcies. Però que els llegeixi aquí mateix; així acabarem més aviat.
- a l'ajudant+

No li sembla;
L'ajudant: Així acabarem més aviat.
Cosme: Com el senyor general vulgui.
El General: Si home, i... apa senyors, seiem-hi i delectem-nos amb la poesia del jove.
Josep: Però, permeteu-me general: aquí hi ha poca gent...
El General: Millor, home;
- corregint-se -
així ho sentirem més bé.
- s'asseuen les senyores, el General i Cosme. Josep, molt emocionat, en mig de l'escena, treu uns papers de la butxaca -

Llorenç: (Estranyat de la maniobra) Què van a fer ara ?
Manuel: Montanyà llegirà uns versos; i
Llorenç: Això ja és abusar.
Algunes veus: Pst;
Josep: (engolant molt la veu i declamant d'una manera pomposa i melodramàtica)

ara ja no queden guerres,
i estan tranquiles les terres,
general,
s'han acabat les victòries,
i s'han acabat les glòries,
general,
s'han acabat les conquestes,
han mort les bèl·liques gestes,
general,
no hi han trets i ni cops d'espasa,
tothom s'ha tancat a casa,
general.
Hom fomenta la disbauxa,
i el país semblarà xaixa
general.
Però no cal que el poble plori:
Vós fundeu el Directori
general.
I heu ressucitat l'Espanya,
amb un cop d'audacia i maña
general.
Donant-nos la Dictadura
i a més a més, la censura,
general.
Dictadura benefactora
que a la gent d'ordre enamora
general.
I a tots els espanyols salva,
es bona com una malva,
general; -

-una pauseta breu- veus
de: "Molt bé, i molt poètic,
molt inspirat;- Josep que
ja ha agafat l'alè, segueix:

La situació caòtica
la venç la Unió Patriòtica,
General.

Als que feien el partili
els envieu a l'exili,
General.

Lloeu la Espanya bizàrra
del vinet i la guitarra,
General.

Feu exposicions i fires
amb gran altesa de mires
General.

Tot el país us aclama
i no és pas una camama,
General.

I de la nació salvada,
per vós, i regenerada,
sou el llum, sou el fanal
inmortal,
;GENERAL;

-Josep que ha dit els últims versos
fent-hi un latiguillo que avergonyi-
ria l'actor més dolent, ara s'incli-
na en una profunda reverencia-

Tots: (menys Adela que, com està enamorada de Gabriel, li hem de te-
nir certes atencions) MOLT BE; molt bé;

El General: (A Josep) Molt agrait jove. Si amb la Secretaria de l'Asso-
ciació no en té prou i necessita alguna coseta, també pot
passar per Capitania. Quan als versos, si me'ls voldran
en faré fer un tiratge extraordinari i els repartiré als
Alcaldes.

- A l'ajudant-

L'ajudant: No li sembla;
Josep: Als alcaldes els hi agradarà molt.
(entregant al General els papers) Aquí van, amb el cor
d'un bon patriota.

El General: Gràcies pels versos i pel cor.

Teresa: Mai m'ho hauria pensat que un jove tan ensopit com aquest,
fes décimes tan boniques.

Cosme: (En veu baixa) Calla; No siguis ordinària;

Manuel: (A Llorenç) I a tú què t'ha semblat aquest poema;

Llorenç: A mi, ¿ que vols que et digui... No m'ha acabat d'entraf.

Cosme: ~~xxxxxxixxx~~ (Al General) perdoneu General.

Abans d'aquesta lluminosa idea que heu tingut...

El General: A quina us referiu; En tinc tantes;

Cosme: A la dels Alcaldes.

El General: Ah; si;

Cosme: Us voldria demanar permís per a publicar els versos a "La Veritat", Es tracta d'un redactor de casa, compreneu; i és natural que el vulguem lluir, per això el paguem. Altrament, als llegidors de "La Veritat" els plau molt aquesta mena de poesia.

El General: Concedit, concedit....

Josep: Jo en guardo una copia

Cosme: Doncs porti-la aquest mateix vespre a l'imprensa. Que vagi amb un filet a primera pàgina i amb un retrat del general.

-Entra sense que ningú tingui
esment de la seva presència,
Gabriel-

El General: I ara, què hem de fer;

Cosme: Ara, si us sembla bé, abans d'entrar a la Sala de festes, perquè després ja no podríem fer-ho, visitarem els jardins, la biblioteca...

- amb vanitat grotesca-

El General: Perquè, jo, mal m'està el dir-ho, soc un xic intel.lectual,
En vós, això no és perillós. Nosaltres ho podem ser tot.
Adhuc intel.lectuals...

- Surten El General i Cosme seguits
de tots els altres, menys Gabriel
que fan comentaris.

Senyor primer: Que és franc i senzill;
Teresa: Mai no hauria dit què un home que mana, podés ser-ho tan;
Joan: Es un home tot cor;
Manuel: Un esportiu; ja ho ha dit ben clar que li agrada la pilota.
Josep: Es un general digne de Otumba i Las Navas de Tolosa;
Llorenç: Es un general surrealista.
Gabriel: (Que s'ha quedat sol) Es un idiota;
 -S'asseu aborridíssim, Encen una cigarreta. Fuma. Per la porta de la dreta apareix Sebastià. Gabriel en veure'l somriu-

Sebastià: (Des de la llinda de la porta, avançant vers Gabriel) Ja pot riure, ja.
Gabriel: No, home; perdoneu
Sebastià: De què ? Si té rao; Si jo també riuria... amb una altra roba;
Gabriel: (mentint pietosament) No, doncs no està malament.
Sebastià: (enfurimat) Està pitjor. No semblo una persona; semblo una disfressa; Jo que em queixava de com vaig vestit al diari. Ara, per a fer economies, m'obliguen a venir aquí i em vesteixen d'òpera;
Gabriel: Però això podieu evitar-ho, Sebastià.
Sebastià: No, perquè soc pobre.
Gabriel: Doncs així feu com jo: procureu aguantar-ho amb resignació.
Sebastià: (Després d'un moment) Em fa l'efecte que vostè tampoc no hi està bé al diari.
Gabriel: No hi estic bé, Sebastià. Hi estic molt malament.
Sebastià: "La Veritat" no s'ha fet per a vostè.
Gabriel: Aquesta mena de "VERITAT" no, no s'ha fet per a mi. I és que no tinc ànima de somatenista ni de soci de la Patronal.)
 Jo estaria mes bé en una altra mena de diari. Però és difícil trobar feina en un diari que no sigui gubernamental i brut com "La Veritat". I he de seguir aquí.
Sebastià: I aquí, si no fós...
Gabriel: Si no fos;...
Sebastià: ....que hom ha de viure
Gabriel: Això: que hom ha de viure.
Sebastià: (sombrient, amb expressió de còmplicitat) I per una altra cosa)
Gabriel: (L'esguarda estranyat)
Sebastià: Perquè si el senyor Barril és un home desconsiderat, vanitos i ridícol, en canvi, la seva filla...
Gabriel: (Aixecant-se) Sebastià;
Sebastià: ....La senyoreta Adela...
Gabriel: (Mirant al seu entorn amb recel) Calleu;
 -un moment. Gabriel està consternat-
 Com és que heu pogut saber...? suposo que no ens haveu espíat ?
Sebastià: (Dolorit) Senyor Salvat, jo mai no l'he ofès a vostè...
Gabriel: Ja ho sé Sebastià; perdoneu. No és això el que volia dir...
Sebastià: #Senzillament#: Les visites de la senyoreta Adela a la Redacció, sempre amb el pretext de veure el seu pare, com si no el podés veure a casa, i sempre anant-se'n sense veure'l i després d'haver parlat amb vostè.... no cal ser gaire viu, sap ?
Gabriel: I vos...?
Sebastià: Jo soc amic de vostè; es a dir, si vostè accepta la meua amistat.
Gabriel: I és clar, home; Així, ningú no en sap res ?
Sebastià: Ningú. Però hi ha algú que sospita. Per això l'he cercat a vostè; Per a avisar-lo
Gabriel: (Molt alarmat) Algú; Qui ?
Sebastià: El senyor Casals, el Director. Aquesta nit en arribar m'ha donat un cigar...
Gabriel: I què ?
Sebastià: Que això en ell és molt estrany i m'ha posat alerta.
Gabriel: I ¿.....?

Sebastià : I ha començat a preguntar-me : quina mena de vida feia vosté, si a la redacció rebia visites de dones, si la senyoreta Adela coincidía amb vosté, si els he atrapat en alguna conversa ....

Gabriel, (després d'un breu moment de reflexió) : Bah ! Casals rai, no es de temer. No pot tenir cap interès en perjudicar-me.

Sebastià : Interès no ho sé, però moltes vegades hom no fa el mal per interès sinó pel goig de fer-lo. I el senyor Casals no crec que sigui home capaç de privar-se d'aquest goig ....

Gabriel : No, no pot ser ....

Sebastià : Jo no n'esperaria res de bõ. Es un home amargat, un home desagradable. I qui sap ! per esperit d'adulació, per fer mèrits que no pot fer amb la ploma ....

Gabriel : Perquè ho diu vosté això ?

Sebastià : Perque ho diuen els redactors del diari. I diuen més : diuen que es un carbassot i que si la seva dona no hagués dormit tantes nits fora de casa no ocuparia el lloc que ocupa.

Gabriel : Que sap la gent ?

Sebastià : De totes maneres, no s'amoïni : jo soc amic de vosté ... No s'enfada perquè jo sigui amic de vosté ? No li sap greu ?

Gabriel : No, Sebastià : al contrari.

Sebastià : Jo ja vigilaré.

Gabriel : Vigili .... o no vigili .... vosté ... No sé de que parlavem.

Sebastià : Si, ja veig que está preocupat .... Tot passarà, tot passarà !

- va a la porta de la dreta -

I si passa i es casen, fassi'm treure aquest uniforme i deixi'm anar vestit de persona !

- surt per la porta de la dreta, que deixa oberta. Gabriel s'asseu. Entristit, disgustat. A dintre grans aplaudiments, aclamacions i la Marxa Reial. En oir-la, Gabriel s'aixeca i va a tancar la porta de la dreta en el precis moment que hi apareix Adela.

Adela : Te'n anaves ?

Gabriel : No : tancava la porta per a no sentir aquesta musica.

Adela, (tancant la porta) : Ara no la sentiràs.

Gabriel, (després d'un moment) : Això es espantós.

Adela : Què ?

Gabriel : (amb un gest indicant el seu entorn) : Això, tot: aquesta casa, aquest luxe, aquest general, la festa d'avui, els teus pares, tu, jo ...

Adela : No t'entenc.

Gabriel : Millor: es una aventatge. Però el mal es que tampoc m'entenc jo. És a dir, no sé si avui no entendre's es un mal o un bé.

Adela : Estàs nerviós, excitat ...

Gabriel : Si, que ho estic. Cada dia més. Ho estic quan penso en tu i en la meva mare. I hi penso sempre. I quan penso en mi i en la nostra vida, que s'enfosqueix al meu entorn

Adela : Jo per a tu vull ser la pau, la serenor.

Gabriel : Doncs ets el meu turment.

- a un gest d'ella, de dolerosa entranyesa -

Un turment que m'estimo molt i sense el qual no podria viure.

Adela : I doncs ?

Gabriel : Però hauré de resignar-me a perdre't.

Adela : No !

Gabriel : Si. El teu pare mai no consentirà en que et casis amb mi. I farà bé.

Adela : Perquè farà bé ?

- comicament indignada -

Sembla mentida que li donis la raó. Sembla mentida que el defensis.

Gabriel : No soc del teu braç, Adela.

Adela, (que, de tan en tan, li plau fer frases): Però ets del meu cor.

- Gabriel: Però el cor no compta pels homes com el teu pare. El teu pare es un home de seny, un home de bon sentit i es lògic que no et deixi casar amb mi. Quin benestar puc oferir jo, un periodista, un escriptor de res, un estudiant d'enginyer, a la filla del milionari Cosme Barril ?
- Adela: Però abans el papà no n'era de ric.
- Gabriel: Però ara n'es. Perquè tenia vocació de ric. I perquè no era periodista. Els periodistes no hi arribem a rics.
- Adela: No el coneixes el papà. Ell vol la meva felicitat.
- Gabriel: Ho crec. Però per ell la teva felicitat no es que et casis amb un periodista. - una pausa -
- Adela, (després de la pausa) : Ho veus ? Ja m'has entristit, ja m'has descoratjat ! Ets dolent !
- Gabriel: Soc pobre. I no hi ha res mes dolent que la pobresa. I t'estimo a tu, que ets rica.
- Adela: Ja ho sé.
- Gabriel: Ja ho veus quin drama !
- a dintre s'oeixen aplaudiments i aclamacions.
Després d'una pauseta breu, l'orquestra toca un blue.
- Adela: Un drama en una festa com aquesta ! En una casa com aquesta on tot-hom està content.
- Gabriel: Sobre tot desde l'adveniment de la dictadura.
- Adela, (de sobte, amb alegria triomfal com qui ha fet una troballa): I la dictadura ?
- Gabriel: Bona, per ara, gracies.
- Adela, (enfadada) : no vull dir això !
- Gabriel: Ah, no ? Doncs que vols dir ?
- Adela: I la dictadura, que no et podria fer ric ?
- Gabriel: Amí ? No !
- Adela: La dictadura ha enriquit a molts, segons diuen els de casa. A tu, que ho necessites més que ells, perquè et vols casar, també et podria enriquir.
- Gabriel: Estimada meva, perd totes les esperances: jo soc un home que no pot enriquir-se amb la dictadura.
- Adela: Perquè ?
- Gabriel: Perquè .... ofendria el teu pare si et deia el perquè.
- Adela, (resignada) : Entès.
- Gabriel: No tinc temperament, jo, saps ? ....
- Adela: Pobre Gabriel !
- Gabriel: Pobre del tot, no. Mentres m'estimis com ara, no em sabré considerar pobre del tot.
- Adela: Vols dir que mai no ens deixaràn casar ?
- Gabriel: Mentres el teu pare sigui tan ric i governamental, n'estic més que segur: no ens deixaràn casar.
- Adela: Deu meu !
- Gabriel: Però no t'entristeixis, que les coses no ens han d'anar malament sempre .... Potser ben aviat podré donar-te una sorpresa ! .... Altrement, bé deu haber-hi una Providència per a els enamorats
- s'obra amb violència la porta de la dreta i apareix Cosme. Ve descompost, pàllid, tremolós d'ira -
- Adela, (amb un crit) : El papà !
- Gabriel: La Providència !
- Cosme, (apropant-se impulsiu, agressiu, a Gabriel) : Què ?
- Gabriel, (un xic pàllid, però molt serè) : El que vosté vulgui !
- Cosme: No m'han enganyat ! Ho sé tot !
- Gabriel: Millor; així m'evitarà l'explicació.
- Cosme: No en vull cap d'explicació ! Vosté es un mis erable !
- Gabriel, (un xic més pàllid) : Li prego que moderi el llenguatge. No estic disposat a deixar-me insultar !
- Cosme, (cada vegada més excitat) : Doncs l'insultaré, li diré el que em doni la gana. Ha enganyat la meva filla, me l'ha robat !
- Gabriel: Si jo no fos un home digne, faria molt temps que la seva filla hauria fugit amb mi.
- Cosme: La meva filla no es una qualsevol !
- Gabriel: No que no ho és : per això l'estimo.
- Cosme: A ella o als seus diners ?
- excitadíssim -
Als seus diners ! Als seus diners !

- Gabriel: Jo hauria volgut que fos pobre.
Cosme: Pobra ? A mi no m'enganyarà com a ella ! Vosté volia els meus diners.
- Gabriel: Els diners jo els vull honrats, guanyats honestament, i els seus son molls de sang i suor de pobre. Son els diners de la dictadura, dels negocis bruts, del pistolerisme, i jo no els admeto per a no tacar-me les mans !
 - A la porta de la dreta s'insinua la figura de Joan Casals. En veure'l Gabriel l'increpa, anant-lo a cercar i arrossegant-lo pel smoking -
 I vosté entri a gaudir de la seva obra, espia, delator, policia!
- Joan: Li adverteixo que jo ....
Cosme: Lladre !
Gabriel: Els insults d'un home tan vil i abjecte com vosté no ofenen.
Cosme: Vosté es un pertorbador, un home perillós, un anarquista.
Joan, (mig aixecant-se) : Això : un anarquista !
Cosme: Ho diré al general. El faré agafar.
Gabriel: No fora res d'extrany: ara als homes honrats els agafen i als lladres els donen un títol nobiliari !
Joan: Calli ! Respecti aquesta casa !
Gabriel: Vosté, un home repugnant i enfangat com vosté, no té dret a fer respectar res !
Cosme: Té tots els drets perquè es un home honrat !
Gabriel: Un home honrat que viu a costelles de la dona imde la filla !
 - Entren per la dreta Teresa, Adela, Senyor primer, Manuel i Sebastià. Molt ràpid el diàleg fins al final.
- Joan: I vosté, que ve de molt bona família ? Que no ho sabem que no té pare conegut ?
Gabriel: Miserable !
 - sense que puguin evitar-ho se li llença al damunt i el bofeteja -
- Teresa: Cosme ! Que passa ?
Adela: Papà ! ... Gabriel !
Cosme, (a Adela, agafant-la brutalment) : Tu, aquí. Amb tu ja parlarem !
 - a Gabriel -
- Gabriel: I vosté, fora d'aquesta casa ! No n'es digne !
 No, que no en soc digne. No en soc perquè no he robat ni he enganyat ni he mentit com fan tots vostés. Perquè amb la capa de l'ordre i el seny i amb la complicitat d'un govern i un rei que han vulnerat la llei, estan deshonorant el país. No en soc perquè aquí als homes honrats la cara els cau de vergonya ! Perquè tots vostés, a més d'analfabets, a més d'imbecils, son una colla de lladres, una colla de lladres ben vestits que tallen el cupó i als quals el poble hauria de tallar el cap !
- Manuel: Això no es pas un partit amistós !
Senyor primer: Ens insulta ! S'atreveix a insultar-nos ! A nosaltres, que som les forces vives !
Adela: Gabriel !
Cosme: Fora de casa meva !
Gabriel: I ben orgullós que en surto !
 - surt per l'esquerra, que es per on ha de sortir un home com ell. Adela plora, mig caiguda en un silló de primer terme
- Teresa: Quina vergonya ! Quin escandol a casa nostra !
Senyor primer: I avui, precisament avui ! Que dirà el general !
Manuel, (despreocupadament): El general no dirà res : està dormint al bufet davant d'una ampolla de xampany !
 - Sebastià somriu satisfet de l'escena. Inmediatament, el

ACTE TERCER

L'escena : A la redacció de "La Veritat", com en el primer acte. A la dreta, al fons, hi haurà una gramola amb el seu moble corresponent.

Comença : Son les tres de la tarda del dia catorze d'Abril del 1931. L'escena es sola. Una pausa llarga. Al carrer, durant aquesta pausa, s'oeixen, de tan en tan, una cridoria febrils. Entren Sebastià i Adela.
Adela vesteix un vestit clar, de jaqueta, barret de feltre, guants i un renard.
Sebastià, molt trist, torna a lluir l'uniforme blau cel del primer acte.

Sebastià: No, no ha vingut, senyoreta Adela.

Adela: Es extrany. Jo li he telefonat aquest mati.

Sebastià: Potser com que avui es veu que hi ha soroll ...

Adela: Si, ja m'ho ha semblat en venir cap aquí ... Els carrers tenien un aspecte extrany, la gent feia una altra cara.

Sebastià: No li ha dit res el senyor Barril ?

Adela: El papà no ha vingut a dinar. Què passa, Sebastià ?

Sebastià, (amb molt misteri) : Passen coses grosses, senyoreta Adela. Diuen que s'ha acabat la dictadura.

Adela: La dictadura s'acabà quan el general marxà a França.

Sebastià: No; ho semblava que s'havia acabat, però encara durava. Quan el general marxà a França vingué un altre general.

Adela: No ho sé. No hi entenc jo en política. Ni m'interessa.

Sebastià: N'hi han molts de generals aficionats a manar.

- amb un misteri -

Ara, però, sembla que el poble s'ha cansat de que el manin els sabres.

Adela: Però què passa ?

Sebastià: Diuen que ha caigut el govern. I aquesta vegada s'ha fet mal de debó. Diuen que a Madrid hi han les tropes al carrer, que fan causa comú amb el poble, que el rei està perdut, que hi ha revolució, que volen proclamar la República.

Adela: Així, tan de sobte ? Quan ningú no ho esperava ? No pot esser !

Sebastià: No ho sé si pot esser, no hi tinc pràctica jo en les revolucions. Però tot això em fa pudor de cremat. Vosté s'ha fixat que els carrers estan plens de policia ?

Adela: Si.

Sebastià: I que la policia no pega ?

Adela: Si.

Sebastià: Donos quan la policia no pega, tan aficionada que era al palo, deu passar una cosa molt grossa.

Adela: Si, potser té raó ....

- de sopte, amb angúnia, un xic pàl·lida -

Intentaré parlar amb Gabriel una altra vegada .. A veure si el faig venir.

Sebastià: Jo me'n torno a la porta. Si hi havia perill ja l'avisaria.

Adela: No, avui no n'hi haurà.

- surt Sebastià per la porta del primer terme dreta.

Nous crida al carrer. Adela va al balcó, amb creixent angúnia i esguarda al defora. Després es dirigeix al telefon, fa rodar amb el dit l'indicador dels números. Parla amb una gran inquietud.

Gabriel ! ... Ah, no es ell ? .l.. Es vosté, la seva mare ?

Si, Adela ... Digui-li que es posi a l'aparell ... Gracies ...

- un moment -

Gabriel ! ... Soc jo, Adela ... Estic al diari, a la redacció...

Te'n anaves a l'Ajuntament ? No hi vagis ara ! Ja hi aniràs

després .... Ara vina aquí, t'espero .... Si, si ! Vina ! ....

Què ? ... Si ... si .... Si, entés ... I no et pot passar res de

mal ? .... Els carrers estan plens de policia ... Ah, no fa por

la policia ara ? ... I de gent que crida .... Ja poden cridar ? ...

No ! ... No, Gabriel ! Aquí, vina aquí .... T'he de veure, hem de

parlar ! ... Pensa que t'estimo ! ... Tu també ? ... Si, vina ! ...

- Penja l'auricular i, d'alegria, es posa a plorar de cap al telefon. Un moment. Somrient entre llàgrimes diu Adela :

I que en soc de tonta ! .... Ves perquè he de plorar ? Estic més nerviosa !

- a la porta de la dreta primer terme apareix Salvi, l'home de palla. Va un xic menys brut que en l'acte primer -

Salvi: Bones tardes.

Adela: (molt nerviosa) : Ai !

Salvi: No s'espanti, senyoreta ... Pensi que mai ningú no s'ha espantat en veure'm ... L'ordenansa no m'ha anunciat perquè soc de la casa ... Si, soc el director

Adela: (el mira amb rezèl i extranyesa)

Salvi: No, però no el veritable: el de palla, el que va a la presó.

Adela: Els periodistes també van a la presó ? Jo em creia que només hi anaven els lladres.

Salvi: Ai, senyoreta, els lladres son els que hi van menys ! I quan hi van, es per a reposar uns quants dies

- canviant de tò -

I vosté ? Tal vegada es la redactora de la pàgina femenina ?

Adela: No, no senyor: soc la filla del senyor Barril.

Salvi, (amb molt respecte) : Ah ! Tinc molt gust en saludar-la, senyoreta ! Molt gust en conèixer-la. Precisament jo he vingut per a parlar amb el seu papà.

Adela: Suposo que no títgarà, però ja hauria d'esser aquí. Tinc una angunia !

Salvi: Angunia ? Perquè ?

Adela: No ha vist els carrers ? Quinxa gentada ? Quanta policia ? Diuen que hi haurà revolució.

Salvi: No es preocupi. No passarà res.

Adela: Però i si ha revolució ?

Salvi: Tampoc passarà res. Aquí mai no passa res.

Adela: Però i els morts ? I els ferits ? A vegades hi han morts, hi han ferits.

Salvi: Si, es veritat. Aquest es un número del programa del qual no poden prescindir: hi han d'haber morts i ferits. Però no ho fan amb mala intenció: ho fan per cumplir, perquè la gent d'ordre no es queixi.

- a l'interior, les veus de Gabriel i Sebastià.

La veu de Sebastià : Entri, entri, senyor Salvat ... Ja es aquí, l'espera.

- Entra Gabriel per la porta de la dreta primer terme -

Gabriel: Adela !

- Adela, molt pàllida, de l'emoció, no pot respondre.

S'apoya a la taula de redacció. Dues llàgrimes li llisquen cara avall. Salvi, que compren la situació, diu:

Salvi: Ah ! ...

- Salvi s'esmuny, somrient, per la porta de la dreta primer terme. Gabriel abraça a Adela, que descansa el seu cap en el pit d'ell -

Gabriel: Estimada criatura meva !

Adela: Gabriel !

Gabriel: Perquè plores ? Què tens ?

Adela: No, no es res ... Nervis ! .... No sé que em passa ... Estic alegre i, ja ho veus: tinc una angunia ! ...

Gabriel: Angunia de què ? Perquè ?

Adela: No ho sé ! ... De tot, de res ! ... No ho sé ... Com un pressentiment que la meva vida ha de canviar, que m'ha de passar una gran cosa ...

Gabriel: Pensa que més malament del que estem no hi podem estar. Tot aquest temps, desde que vaig sortir del diafi, ens hem vist d'amagat, amb por ...

Adela: Gracies a Sebastià, que es bó.

Gabriel: De manera, que ...

Adela: Si, tens raó ! Sempre en tens de raó ! Avui hauria d'estar més contenta que mai. I ja n'estic, però amb una alegria extranya.

Gabriel: Si que n'has de estar: Perquè n'estic jo; perquè avui em sento plè de força i de coratge; perquè em fa l'efecte que per mi, per nosaltres, que fins ara havíem viscut en una negror de nit, s'acaba de fer de dia; perquè ara ha arribat la meva hora i seré quelcom més que un pobre i obscur periodista.

- agafant a Adela per un braç i portant-la al balcó del fons -

No t'ha semblat que avui els carrers no eren els carrers dels altres dies ? No has vist que en tots hi havia un aire de triomf i de festa ? Avui ha caigut la monarquia ! Avui el poble proclamarà la República !

Adela: És cert, doncs ?

Gabriel: (amb una gran emoció) : És cert, per fi ! Ara tot resplandeix al meu entorn i la vida em sembla fàcil.

Adela: Si ! Si ! ... A mi també ! Se m'encomana la teva alegria, el teu coratge.

Gabriel: En tots aquests temps he lluitat molt: no tenia diari, havia de viure de col·laboracions i traduccions mal pagades ... I havia de estudiar per a acabar la carrera, que ja he acabat. Però tenia la meva mare i et tenia a tu i el vostre amor em donava força per a seguir lluitant. I tenia un altre amor: el de la llibertat ! I ja ho veus, avui no ha canviat res en mi: segueixo no tenint diari, vivint de traduccions i col·laboracions mal pagades, perquè el títol d'enginyer encara no em dona per a viure, però quelcom em diu que he triomfat, que ja no hi han obstacles en el meu camí.

Adela, (plena de fervor i d'illúsió) : Si ! Si, Gabriel meu !

Gabriel: Ho he oblidat tot- les meves angúnies, les teves, les de la mare velleta i bona; la misèria; les humiliacions, la guerra que tots em feien; el treballar hores i hores per a poder viure.

Adela: Som joves !

Gabriel: Més joves avui que ahir, ja veus si es estrany ! Ahir tenia por de perdre't. Avui no en tinc. Aquests crits, aquests visques que omplenen el carrer, aquesta llum de triomf que hi ha en totes les cares em fan creure que les injustícies ja no són possibles. I una injustícia fora que no ens deixessin estimar-nos.

Adela, (somrient) : Avui em penso que ja no hem de tenir por. Avui no cal que fugis, com fugies abans. Avui ja pots quedar-te.

Gabriel: No t'entenc ... Et veig somriure, parles d'una manera , , , ,

Adela: El papà sap que ets aquí, amb mi.

Gabriel, (un xic pàllid) : El teu pare ?

Adela: Si: I vindrà.

- Gabriel, instintivament agafa el barret -

No, no te'n vagis. Vol parlar amb tu.

Gabriel: I ja sap si jo vull parlar amb ell ?

Adela: Tem que no. Per això m'ha pregat a mi que et fes quedar, que facilités el vostre encontre.

Gabriel: Va insultar-me !

Adela: I ara se'n penedeix.

Gabriel: Va insultar la meva mare !

Adela: I encara se'n penedeix més.

Gabriel: Va treure'm de casa !

Adela: I ara t'hi vol fer tornar a entrar.

- un moment -

Pensa que jo t'hi espero.

Gabriel: Ja ho penso, Però no el puc perdonar.

Adela: I el perdonaràs.

Gabriel: Perquè ?

Adela: Perquè ell, tan orgullós, s'ha humiliat i això ja es prou càstic. I perquè es el meu pare.

Gabriel: Va ofrendre la meva mare.

Adela: Però jo vaig estimar-la, i l'estimo com si ho fos meva.

- un moment. Gabriel, abatut, abstret, disgustat s'asseu a una cadira.

Deies abans que habien desaparegut tots els obstacles del nostre camí. No vulguis ara posar-n'hi de nous.

Gabriel, (dolorit, humiliat) : I la meva dignitat ?

Adela: Jo no et voldria indigne !

- canviant de tò -

Ell m'ha dit que procurés veure't, que et demanés un xic d'oblit, que et fes venir a la redacció. Jo et prego que, sino per ell per mi, siguis generós, siguis bó. No te'n vagis, espera que vingui ell, parla-hi.

Gabriel: No sé si podré.

Adela: Jo t'estimo.

Gabriel: I jo a tu. Però ...

- A dintre la veu de Sebastià -

La veu de Sebastià: El senyor Barril !

- una breu remor de converses. Adela diu, empenyant Gabriel vers la porta de la direcció:

Adela: Entra, entra aquí ... Un moment ! ...

- Gabriel, sorprès, obeeix. Per la porta de primer terme, entra Cosme Barril. Pàllid, plè de neguit, inquiet.

Cosme: No ha vingut ningú ? No han assaltat la redacció ?

Adela: Calma't, papà. No han assaltat res.

Cosme: (deixant-se caure damunt d'una cadira) : Això es espantós.

Adela: Si tot-hom fa cara de festa !

Cosme: Tot-hom, no. Nosaltres, no.

Adela: Vosaltres !

Cosme: La gent d'ordre, les classes directores !

- amb ira grotesca -

Brétols ! Mira que proclamar la República ! Tant bé que anavem amb la monarquia.

- canviant de tò -

I ell ?

Adela: Es aquí !

Cosme: (amb un sospir de satisfacció) : Alabat sia Déu ! Quin pès m'he tret de sobre.

- amb inquietud -

Què està molt coent ?

Adela: Què vols dir ?

Cosme: Si està molt enfadat ?

Adela: Ara, no tant.

Cosme: (refent-se) : Bé, així tot marxa ! Qui sap, potser encara salvarem alguna cosa.

- ,cambiant de tò i mirant al seu entorn -

On es ?

Adela: Al teu despatx.

Cosme: Ves-hi. Ves-hi un moment, filla meva, i acaba'l de desenfadar.

Així ajudaràs a salvar el teu pare que en aquests moments no sap per quin mar navega.

Adela: Si, papà.

- el besa i desapareix per la porta de la direcció.

Cosme s'aixeca, s'arrenja la corbata, s'estira l'ermilla, adopta una posse d'indiferència. Polsa un timbre.

Compareix Sebastià -

Cosme: Suposo que aquells no se'n han anat ?

Sebastià: No, senyor.

Cosme: Fassi'ls entrar.

- Sebastià inicia el mutis per la porta per on ha entrat, que es la de primer terme dreta. Un gest i unes paraules de Cosme el deturen -

Un moment, Sebastià ...

Sebastià, (deturant-se) : Si, senyor.

Cosme: Jo, sap ? Soc molt demòcrata ...

Sebastià: No en sabia res. Però quan vosté ho diu ...

Cosme: Si, soc molt demòcrata i m'interessen tots els parets, què n'hi sembla, de tot això ?

Sebastià: que es tot això ?

Cosme: El que passa.

Sebastià, (en un tò comicament seriós) : Del que passa, senyor Barril, ja en parlarem després.

- i surt -

Cosme, (inquiet i extranyat) : Ja en parlarem després ? No sé que vol dir ... Aquest també es deu haver tornat revolucionari !

- Entren per la porta primera de la dreta, Joan Casals, Josep Montanyà, Llorenç Garcia, Manuel Torrents.

Llorenç i Manuel tenen l'aspecte indiferent de sempre:

l'un perquè es sord i l'altre perquè "això de la política" no l'interessa. Joan i José estan visiblement amoinats.

En entrar resten drets davant de Cosme que els mira amb molt mala cara, com si fossin ells els culpables del que passa. Una pausa.

I bé, senyors:..que m'en diuen d'això ?

Josep: Si, miri, ...

Joan: Ens ha ben aixafat la guitarra.

Manuel: Ha estat un gol que ningú no l'esperava.
Llorenç, (mirant ara a l'un ara a l'altre) : que els passa ? De què parlen?
Josep, (sorrut) : Vinga, home, que no estem per musiques !
Llorenç: Ah, de música ? Està molt malament, la música ! Molt malament !
Josep, (per Llorenç) : Es desesperant !
Cosme: No s'ho esperaven, veritat ?
Joan: Jo, si he de dir la veritat, no ho preveia.
Cosme: Vosté no preveu res !
Josep: Qui s'ho havia de pensar.
Cosme: Vostés, no, ja ho sé. Vostés no pensen res.
Joan, (picat) : Home, senyor Barril ...
Cosme, (cridant) : Què passa ? Què vol vosté ? Jo dic el que em dona la gana ! Per això soc l'amo !
Llorenç: Que té ? Perquè crida tant ?
Cosme: No, perdoni'm, no volia dir això ... No ho sé què volia dir ! ... Estic desesperat !
Josep: Ho comprenem perfectament. A nosaltres ens passa el mateix.
Manuel: L'acompanyem en el sentiment
Cosme: Mira que proclamar la República ! ... Per mi ha estat un cop terrible !
Josep: Per mi també. La República no es tan poètica com la Monarquia.
 - Una pausa. Al carrer vibren els crits de la multitud.
 Tots esguarden el carrer amb disgust.
Cosme: I ara qu'en faig de "La Veritat" ?
Joan, (alarmat) : Que vol dir ?
Cosme: Si es cert que ha caigut la monarquia, què en faig de "La Veritat", que em aquests set anys sempre ha estat amb la dictadura ?
Manuel: Té raó.
Cosme: Es clar que tinc raó. En tinc sempre jo de raó
 - després d'un moment -
 Ja ho veuen en quin compromís m'han posat !
Joan, (plè de pasme) : Nosaltres ?
Cosme: Vostés, si ! I vosté més que tots ! N'han fet un grà massa !
Joan: Però, senyor Barril ! ...
Cosme: No hi ha senyor Barril que valgui !
Joan: Era vosté qui inspirava el diari.
Cosme: Jo ? Jo aspirava el diari ? Però si jo no sé escriure més que factures !
Joan: Bé, ja m'enten, senyor Barril.
Cosme: Si que l'entenc ... però no el voldria entendre.
Josep: Nosaltres no hem fet més que obeir ordres.
Cosme: Wa ho sé. Però les ordres s'han d'obeir a bones.
Joan: Què vol dir ?
Cosme: Vull dir que de tan en tan s'ha d'obeir desobeint una mica, afluintant.
Josep: Recordi, senyor Barril, que vosté ens deia que apretessim.
Cosme: Si, però no tan.
Llorenç: (a Joan) : que diu ? que està enfadat ? que ens renya ?
Joan: Vinga, home, que avui no estic per sords !
 - Els periodistes es miren entre si molt extranyats +
Cosme: Si ho haguessin fet així no estariem com estarem. I els advertixo que estarem molt malament. I tot per culpa de vostés, que han estat més papistes que el papa.
 - enfadant-se gradualment i amb una gran poca solta -
 Si, senyor ! Ja ho he dit ! Més papistes que el papa ! "La Veritat", aquests set anys que acabem de passar, ha fet pena de llegir: tot ho trovarem bé. I ara ens ho tiraran en cara que tot ho trovessim bé. I ho trovaran molt malament !
Joan, (després d'una petita pausa, com qui fa un gran descobriment) : I si donavem un altre tomb ?
Cosme: Bé haurem de procurar donar-lo.
Josep: Ho hem fet altres vegades !
Cosme: Masses ! Masses vegades ! Masses tombos ! Semblarem empaltats de caballitos ! La gent ja no ens creurà.
Joan: Ja no ens creu ara. Però la qüestió es anar tirant.
Josep: Les circumstancies manen. I com que les circumstancies manen, ens tornarem republicans.
Cosme: A mi no em costarà gaire ....
Joan, (inconscientment) - Oh, ja, ja
Cosme: Perquè a mi en el fons la República no em fa por. Però a vostés els serà un xic més difícil. Vostés s'han compromés massa, estan usats, desacreditats, aquests set anys de dictadura els han deixat inútils.

- Joan: Què vol dir ?
- Cosme: Vull dir ... que no ho enten el que vull dir ?
(a pesar d'entendre no massa) : No, senyor.
- Joan,
Josep: Pensi, senyor Barril, en els sacrificis que hem fet per "La Veritat".
- Cosme: I què ? I què n'he de fer jo ? I perquè me'n parla a mi dels seus sacrificis ? A mi no m'interessen els seus sacrificis. Altrement, ara el sacrificat sembla jo, i això mai ! No vull pagar les culpes de vostès !
- Josep: Nostres ? Però si era vosté qui manava !
- Cosme: I el que pagava ! I qui paga, mana ! I molt bé que els pagava !
- Joan: Si, senyor.
- Josep: En efecte ...
- Manuel: No ens hem queixat mai.
- Cosme: Perquè no tenien dret a queixar-se. Ni ara tampoc.
- Joan: Però ...
- Cosme: Vostès han donat la cara, s'han compromés, han adulat la dictadura. I això a la gent no li farà gracia. Abans tampoc n'hi feia, però callaven. Ara no callaran.
- Josep: I, donos, nosaltres ...
- Manuel: Això: nosaltres ...
- Joan: Què hem de fer ?
- Cosme: No es moguïn de la redacció. Ja els comunicaré alguna cosa. Potser tampoc els farà gracia, pero pensin que la resignació es una virtut cristiana, i en aquest moment tots hem de tenir resignació.
- Llorenç: Què diu ? Que també hem de fer revolució ?
- Molt convençut -
No servim, nosaltres, senyor Barril, per a fer revolució !
- Cosme: Vagi al botavant !
- Sebastià: (entrant) : Hi han aquells senyors.
- Cosme: Quins senyors ?
- Sebastià: Aquells tan amics de vosté. No recordo el nom. Diuen que vosté els espera.
- Cosme: Ah, si !
- als periodistes -
Vostès ja ho saben : no es moguïn de la redacció, i quan els necessiti els cridaré. Poden esperar-se al hall.
(anant-se'n amb les altres) : sembla que està una mica coent.
- Llorenç,
Manuel: Per això ens envia a l'all, que diu ell.
- els periodistes surten per la porta de primer terme dreta -
- Cosme: Fassi passar aquests senyors.
- surt Sebastià. A fora, al carrer, esclata novament la cridoria, encara confusa i en tò menor. Entren els quatre senyors de les forces vives. Venen esporuguits, aplanats, amb cara de llàstima. En entrar, amb una emoció grotesca, s'estrengen les mans silenciosament.
- Senyor primer: Ja ho veu !
- Senyor segon: Ja ho veu !
- Senyor tercer: Ja ho pot veure !
- Senyor quart: Ja no veig res.
- Cosme: Però volen dir que no hi ha esperança ?
- Senyor primer: No hi ha esperança !
- Senyor segon: No n'hi ha !
- Senyor tercer: No n'hi ha gota !
- el senyor quart calla i es deixa caure en una cadira -
- Cosme: Així, es cert que han proclamat la República ?
- Senyor primer: Es cert, malhauradament. Fins ho ha dit la Radio.
- Senyor segon: I quan ho diu la Radio ! ....
- Senyor tercer: Quan ho diu la Radio, la cosa ja no té remei.
- Cosme: Però i l'exèrcit ? Que fa l'exèrcit ?
- Senyor primer: L'exèrcit fa la pau de lo de Jaca.
- Cosme: I el rei ? Es resigna ?
- Senyor segon: Quin remei li toca ? Si no de grat, per força.
- Senyor primer: Aviat no serà rei. Està fent les maletes, l'han deixat sol, l'ha abandonat tot-hom !
- Cosme: Desagraïts !
- Senyor primer: Si han vist que anaven maldades, han fet bé.

Cosme: Si, es clar: l'instint de conversació ... No ! Vull dir de conservació ...

Senyor segon: Només li queda Romanones. Però Romanones té molt mala pata !
- Una pausa. Crits al carrer entre els quals ja comença a distingir-se algun Visca la República !
Instintivament tots esguarden amb odi, disgust i por el carrer.

Cosme, (menaçant amb el puny clos) : Ah, maleïts !
- canviant -
Però el rei encara mana ?

Senyor primer: Si, però ningú no l'obeeix.

Cosme: De totes maneres encara es rei ! I ningú pot pas abandonar !

Senyor primer: Ja li he dit que estava fent les maletes.

Cosme: Encara podria declarar l'estat de guerra.

Senyor primer: Massa tard !

Senyor segon: Massa tard !

Senyor tercer: Massa tard !
- el senyor quart calla -

Cosme, (a El senyor quart) : I vosté ?

Senyor quart: Jo ja no tinc esma ni per a adherir-me.

Cosme, (després d'un moment, plè d'angunia) : Però i les provincies, i les altres ciutats ? Què fan ? Què esperen ? Sa Majestad tenia moltes simpaties !

Senyor primer: Es veu que les ha perdut de cop i volta.

Cosme: I Barcelona ?

Senyor segon: Barcelona ? No la sent com crida ?
- a fora, els crits de "Visca la República ! Mori la tirania !" més accentuats.

Cosme, (molt indignat) : Aquest capità general es un carbassot !

Senyor primer, (escandalitzat) : Què diu ara ?

Cosme: No té energia ! No té ... dallonnes ! A hores d'ara, per a reprimir aquest espectacle vergonyós,
- senyala el carrer -
ja hauria hagut de fer sortir les tropes al carrer.

Senyor segon: Ja hi son.

Cosme, (resplendent d'alegria) : Ah, ja hi son ?

Senyor segon: Però hi son per propia voluntat, fent causa comú amb el poble.
(indignat) : Quina vergonya !

Cosme, (indignat) : Quina vergonya !

Senyor segon: Quin fàstic !

Senyor tercer: Quina indisciplina !

Senyor quart: Quin mal gust !

Cosme, (després d'una petita pausa) : Els he de confessar, senyors, que em sento vençut. Nosaltres bé prou que hem procurat inculcar en el poble sanes doctrines d'ordre, pau, religió i família.

Senyor primer: Però el poble es veu que ens escoltava com qui sent ploure.

Senyor tercer, (timidament) : Tal vegada, en aquests set anys passats, n'hem fet un grà massa ?

Senyor primer, (severament) : Què vol dir ?

Senyor tercer: L'Exposició, la plaça de Catalunya, el palau de Pedralbes, el ball de la diputació, aquella cuina que costava 80.000 duros, tants altres negocis ...

Senyor primer, (indignat) : Calli ! Calli ! No se'n dona vergonya de parlar d'una manera tan antipatriòtica !

Senyor tercer: Com que ara això de la patriotica no deurà ser moda ....

Cosme, (conciliador) : Té raó el senyor.
- a El senyor primer -
Els seus sentiments, idèntics als nostres, son molt dignes de respecte, però hem d'ésser sincers: hem de confessar que hem fracassat.

Senyor primer: Té raó : hem fracassat.

Senyor segon: Hem fracassat, si.

Senyor tercer: Jo ja ho deia

Senyor quart: Jo m'adhereixo.
- una pausa breu -

Senyor primer: Haurém d'emigrar.

Cosme, (espantat) : Vol dir ?

Senyor primer: I es clar ! Aquí ens hem significat massa. I la xusma no oblida. Ni perdona.

Senyor segon: Jo no estic gens tranquil !

- Senyor primer: Ni jo !
- Senyor tercer: Ni jo.
- Senyor quart: M'adhereco a la intranquillitat.
- Senyor primer: El millor que podem fer es emigrar, seguir el rei.
- Cosme: Però això serà terrible ! El rei deurà anar a Paris, que es on van tots els reis destronats, i ara els francs estan alts!
- Senyor primer: Tot va contra nosaltres; fins els francs. Però no hi ha altre remei. Aquí, ara, farem poca broma.
- Cosme, (després d'un moment, decidit) : Jo, senyors, discrepo de l'opinió de vostès.
- Senyor primer: Doncs que pensa fer ?
- Cosme: Quedar-me.
- Els quatre senyors, (admirats de tant heroisme) : Oh !
- Cosme: I els aconsello que m'imitin.
- Senyor primer: I què farem ?
- Cosme: El que faràn molts : ens tornarem republicans.
- Hi ha una pausa grotescament anguniosa. Dubten, s'esguarden entre si els pobres filisteus +
- Senyor primer, (timidament) : Però les nostres conviccions ....
- Senyor segon: Això: És nostres conviccions ?
- Senyor tercer: Perquè nosaltres teniem conviccions.
- Senyor quart: Jo, ja ho recordarà : m'adheria a tot.
- Cosme: Per això mateix ara pot adherir-se a la República.
- als altres tres senyors -
Quant a les nostres conviccions, cal arrencar-les, cal substituir-les per unes altres de més practiques, que vagin més a l'hora.
- en tò declamatori -
Monarquia ? República ? Patria ! La qüestió es la Patria.
- Senyor primer, (com els altres, més animat) : Si, té raó: la qüestió es la patria.
- Senyor segon: Si, es clar.
- Senyor tercer: Indubtablement!
- Senyor quart: Es una qüestió molt important !
- Cosme: Ens hem de sacrificar per la patria !
- Senyor primer: Si, si: ens hem de sacrificar.
- Senyor segon: Amb molt gust.
- Senyor tercer: No hi ha altra solució.
- Senyor quart: Sempre ens sacrificuem nosaltres !
- Cosme: Desde demà "La Veritat" es posarà a tò amb les circumstancies i donarà un altre tomb. Desde demà, "La Veritat", que també es deu a la patria, serà republicana.
- Senyor primer: I nosaltres seguirem "La Veritat".
- Senyor segon: Perquè l'hem seguit sempre.
- Senyor tercer: Perquè sempre li hem estat fidels.
- Senyor quart: I perquè no ens queda altre remei.
- Entra Teresa. Vé pàl·lida, trastornada. En veure el seu marit se li llença als braços amb un crit d'alegria.
- Teresa: Encara ets viu !
- Cosme: Què tens ? què et passa ?
- Teresa, (palpant-lo: al cap, al pit, als braços) : Encara ets viu !
- Cosme: Si, dona ! Més del que et penses.
- Senyor primer, (amb una llàstima exagerada i ridícula) : Pobra senyora !
- Senyor segon: Això fa trencar el cor !
- Senyor tercer: No hi ha dret a fer sofrir una mare de família !
- Senyor segon, (estranyadíssim) : Ah, és la seva mare ?
- Senyor tercer: No, home, no !
- Senyor quart, (amb ira) : I tot per culpa de la República !
- corregint-se -
Si no fos que m'he tornat tan republicà !
- Cosme, (fent l'home fort) : Però què et passa ? A que vé aquest neguit ? Parla d'una vegada !
- Teresa: No t'han pegat ?
- Cosme: No m'ha pegat ningú.
- Teresa: No t'han ferit d'enlloc ?
- Cosme: Però que et penses que he anat a la guerra ?
- Teresa: No t'han pres la cartera?
- Cosme: Encara no.
- Teresa, (deixant-se caure, ja més calmada, en una cadira) : Ai ! Fins ara no començo a respirar ! Quina angunia he passat ! He

vingut a peu, no et pensis. I es que soc prudent, i he tingut por de que l'automobil excites les ires d'aquesta gentussa .... I quina tristesa fan els carrers, Cosme ! I quins crits ! Diuen que els pobres ens prendran els diners i els rics haurem d'anar ~~ix~~ a demanar caritat !

- plora -

- Cosme: No tant, dona, no tant !
Teresa: I penjaran el rei i els ministres ! I cremaran convents i empaitaran les monges !
Senyor primer: Tranquillitzats, senyora !
Senyor segon: No cremaran res !
Senyor tercer: No empaitaran ningú !
Senyor quart: (apart) Quina senyora més melodramatica !
Teresa: Ai, pobre de tu, Cosme, que eres tant amic dels que manaven !
Cosme: Ara també ho seré.
Teresa: Però si ara manaran uns altres !
Cosme: Ja ho sé, però també seré amic d'ells.
Teresa: Han proclamat la República, Cosme !
Cosme: Doncs visca la República, Teresa !
Teresa: aixecant-se i allunyant-se d'ell (horroritzada) : Què dius ?
Cosme: (somrient) : El que diu tot-hom : Visca la República !
 I per això ho dic, perquè ho diu tot-hom. I perquè si no ho deia, rebria .... i no m'agrada rebre.
Teresa: Tu t'has tocat ! Tu has begut !
Cosme: Ves, deixa-ho estar. No m'entens.
Teresa: No que no t'entenc.
Cosme: Però ja m'entendràs. La República es una gran cosa, Teresa ! Vés a salvar el país i l'hem de defensar i estimar.
 - La pobra dona obra uns ulls com unes taronges.
 Ell segueix :
 Passa al meu despatx, que hi ha la noia i Gabriel.
 - L'empeny suaument vers la porta de l'esquerra -
Teresa: Quin Gabriel ? Aquell poca vergonya, aquell mort de gana que vares treure de casa ?
Cosme: (espantat, tapant-li la boca) : Calla, desgraciada ! Ara es el salvador !
Teresa: Tu no estas bé del cap. No deies que era en Gabriel ?
Cosme: Es en Gabriel, però es el salvador, l'unic salvador que tenim ! Fes-li bona cara, siga's ben amable ...
 - l'empeny a l'interior de la cambra de l'esquerra i tanca -
Senyor primer: Ah, de manera que ha fet les paus amb el revolucionari ?
Cosme: (somrient triomfalment) : Si, senyor.
Senyor primer: Es una maniobra d'innegable habilitat.
Senyor segon: Un truc de gran politic.
Senyor tercer: Aquest xicot pot salvar-nos.
Senyor quart: Si té poca memoria.
Senyor primer: Que hi ha parlat ?
Cosme: No, no encara.
Senyor primer: Vols que jo, abans ...
Cosme: No, gracies. Crec que tinc els millors arguments per a convencer-lo.
Senyor primer: Doncs a reveure.
Senyor segon: Fins a demà.
Senyor tercer: Coratge !
Senyor quart: Coratge i visca la República !
Cosme: Vísca, que així viurem nosaltres. Els esperaré a casa demà, a l'hora del cafè.
 - Surten els quatre senyors de les forces vives per la porta de primer terme dreta. Una pausa. Cosme polsa un timbre. A fora, l'alegre cridoria va en augment. S'oeixen crits de "Visca la República !" i la cantarella de "Mori Cambó ! Visca Macià !" Compareix l'ordenansa.
Sebastià : Digui.
Cosme: Digui vosté primer. No em volia parlar ?
Sebastià : Ah, si ! Ja sap que s'ha acabat aquesta moixiganga !
Cosme: Quina moixiganga ?
Sebastià: La de la Monarquia.

Cosme, (apart) : Ja ho deia jo que se'm havia tornat revolucionari !
- alt -

Si, Sebastià: ja ho sé.

Sebastià: Ja ho sap que hem proclamat la República ?

Cosme: Ah, també hi era vosté ? Que ha fet ?

Sebastià: Sortir al balcó i cridar.

Cosme, (apart) : Tot-hom crida !

- alt -

Me'n alegro.

Sebastià: (estranyat) : Se'n alegra ? De què ? Dels crits o de la República ?

Cosme, (molt "per la concòrdia") : De tot, de tot.

Sebastià: I ja sap que ara, amb la República, no vull anar més disfressat ?

Cosme: Què vol dir ?

Sebastià: Que no vull dur més aquest uniforme ! Que vull anar vestit com les persones !

Cosme: I això l'amoinava ? Perquè no m'ho deia abans ? Ja li he dit que jo soc molt democrata. Pot vestir-se com li sembli.

Sebastià, (treient-se la jaqueta i posant-se-la, plegada, al braç) :

No en parlem més.

Cosme, (donant-li un bitllet) : Tingui. Doni-ho a la portera i que vagi a qualsevol magatzem, al més proper, i compri roba vermella, morada i groga. I d'aquella de les quatre barres. Tres metres de cada.

Sebastià: (alarmat): Que em vol tornar a disfressar ?

Cosme: No, home ! És per a una altra cosa. Vagi ! Depressat ...

- Sebastià inicia el mutis -

Ah ! I avisi el porter que, costi el que costi, necessito ara mateix un pal de bandera ... i compri una cordeta.

Sebastià, (comicament alarmat) : Que es vol suïcidar ?

Cosme: No, home, no ! ... I després, la portera, la seva filla, totes les dones que trovi, que vinguin a cosir aquí ... Poden passar al saló de visites ... Vagi ! Depressa !

- Sebastià surt. Una pausa breu. I, com en totes les pauses, les veus alegres, els crits al carrer, que van en crescendo fins a arribar al tò brillant al final de l'acte.

Cosme va a la porta de la "Direcció", després es repensa, es detura, dubta, per fi, crida :

Teresa ! Teresa !

- Al carrer va fent-se fosc lentament. A la porta de la "Direcció" apareixen Teresa i Adela. Cosme encen el llum.

Teresa: Em cridaves ?

Cosme: Si ... Vina tu també, filla ... Ara pujarà Sebastià amb unes dones ... Passareu a la saleta de visites ... Sabeu cosir, veritat ?

Teresa: Home, es clar !

Adela: Si, papà.

Cosme: Sebastià portarà roba, roba groga, vermella i morada ... La cosireu depressa, de qualsevol manera, comprens ? ...

Teresa: No gaire. Que ens hem tornat pobres ?

Cosme: No, dona, no ! ... Hem de fer una bandera ... Però depressa, depressa ... Anem !

- les empeny vers la porta de primer terme dreta -

Adela: I Gabriel ? Ja et recordes de Gabriel ? És allà que t'espera.

Cosme: Si, filla, ja ho sé ... Aneu ! Aneu !

- Adela i Teresa surten per la porta de la dreta primer terme. Una pausa. Del fons del carrer pugen veus i clamors de festa. Crits de "Visca la República" "Mori la tirania". I la cantarella de "Mori Campo ! Mori Cambó ! Visca Macià ! Cosme s'allunya del balcó. Mira al seu entorn amb recel, amb una comica angunia. Va a la porta de la direcció, però no s'atreveix a entrar. Es grata el cap. S'asseu. Encen un cigar. El llença. Sospira, molt apesarat. Diu :

Jafes ben difícil, ja !

- Per la porta de la direcció surt Gabriel, que fingeix no veure a Cosme. Va vers la porta de primer terme dreta. Quan ja hi es, Cosme, s'aixeca i crida com qui demana auxili :

Senyor Salvat !

- Gabriel es detura, es gira, esguarda severament Cosme. Aquest, fent un gran esforç, pregunta :

Que se'n va ?

Gabriel: Naturalment. M'han deixat sol al seu despatx i jo tinc al tra feina que estar-me al seu despatx.
Cosme: Quedi's, fassi'm el favor. Jo soc qui l'he fet cridar, qui m'he prè la llibertat de fer-lo cridar. Voldria parlar amb vosté.
Gabriel,
Cosme, (asseitnt-se) : Digui. Però pensí que no puc perdre temps.
(molt torbat) : Oh, digui, digui ! No es pas tan fàcil ! ... Si vol que li sigui franc, ni sé com començar.
Gabriel, (aixecant-se) : Així, valdrà més que ho deixem correr.
Cosme: No, per Deu ! No se'n vagi ! Ja parlaré, ja faré un esforç.
Gabriel, (asseitnt-se novament) : Digui.
Cosme: L'ultima vegada que ens vegerem ...
Gabriel: Valdrà més no recordar-ho.
Cosme: Són coses que no s'obliden, senyor Salvat, Oregui que estic sincerament penedit de les meves paraules i li prego que em perdoni.

- molt avergonyit)-

Potser aquell dia havia begut un xic massa ...

Gabriel: Potser sí.

Cosme: I jo no soc un mal home.

Gabriel: Potser no.

Cosme: No, que no ho soc. Hè he pensat molt en vosté, perquè ho sàpiga. I en la meva filla ... Hi ha parlat amb la meva filla ?

Gabriel: Sí.

Cosme: Doncs li vaig a donar una alegria: ja es poden casar quan vulguin!
- un xic decebut veient la cara freda, impassible, de Gabriel.-

Que no s'alegra ?

Gabriel: Sí, perquè l'estimo. Però em dol que sigui filla de l'home que ha gosat insultar la meva mare.

Cosme, (baixant el cap, avergonyit) : I no es una venjansa el que jo m'hagi hagut d'humiliar davant de vosté ? No es una venjança el paper que estic fent ? Per mi, avui, la seva mare es la més santa de les dones i nosaltres ens sentirem orgullosos de que una senyora tan digna i distingida entri a formar part de la nostra familia.

Gabriel: Oh, ja, ja.

- amb una lleu transició -

I si tot això no hagués canviat, si encara estessim sota la dictadura, vosté m'hauria cridat ?

Cosme, (que no sap que dir) : Home !...

Gabriel: M'hauria donat la seva filla ?

Cosme: Home !...

Gabriel: La meva mare li semblaria la més santa de les dones ?

Cosme: (Calla, humiliat)

Gabriel: Hè veu ?

Cosme: Però jo li prego que accepti, a pesar de tot.

Gabriel: Sí: a pesar de tot, accepto ... perquè això sí que es una venjansa !

(més animat) : No, home ! No pas per mi !

(aixecant-se) : De manera que ...

No ! No s'en vagi encara ! I el diari ? I "La Veritat" ?

Què li passa a "La Veritat" ?

Què en faig ara ?

Ah! fassi'n el que vulgui.

Cosme: L'hem de salvar, Gabriel ! L'hem de salvar ! Jo sense "La Veritat" no puc viure !

Gabriel: Però si sempre hi ha viscut sense la veritat !

Cosme: Bé, ja m'entenc ...

- timidament i amb la por d'abans -

Jo havia pensat en vosté ...

Gabriel: Ho suposo.

Cosme: Sí: per dirigir-la i donar-li un cambi ... Vosté es l'home que necessito, li he de ser franc. Ha estat empresonat, perseguit ... i això avui es un mèrit ... A mi, en cambi, no em creurien. I això que n'he estat sempre de república ! Sí, senyor: sempre ! Però ho dissimulava !

GABRIEL: Calli !

COSME: Com ?

GABRIEL: Que calli.

COSME: (després d'un moment, amb inquietud) : No s'ha enfadat pas ?

Gabriel: No. Però quan ho diu el poble,
- el porta davant del balcó al que ascendeixen les veus
trionfals del carrer -
Quan canten el seu amor a la llibertat els que ahir eren escar-
nits i maltractats, em dol que vosté, que ha adullat els nostres
botxins, ara es declari republicà.
- Cosme es deixa caure, abatut, en un silló -
Però no s'alarmi: accepto, també accepto.
- amb una punta d'ironia -
Ja ho veu si en soc de generós.
Cosme, (emocionat, aixecant-se) + Molt ! Molt, fill meu !
Gabriel: Accepto, però amb condicions.
Cosme, (cada vegada més animat) : Totes les que vulguis ! Tu manes !
Gabriel: Aquesta, sobre tot : jo mano. Pensi-ho bé: vosté ja no serà
l'amo del diari, més que per a quedar-se els guanys, si n'hi han.
Quant a la seva política, vosté no hi intervindrà de cap mà.
Cosme: Però serà republicà ? I la gent creurà en el nostre republica-
nisme ?
Gabriel: En el meu, si. Del meu no en pot dubtar. El de vosté, com vosté
no figurarà enlloc, no l'interessa.
Cosme, (resignadament) : què hi farem ! ... Si no hi ha més remei !...
Gabriel: No hi ha més remei.
Cosme: Però més endavant ...
Gabriel: Més endavant, "La Veritat" obrirà una subscripció per a els
obrers sense treball i vosté, per a donar fé de vida, hi contri-
buirà amb trenta mil pessetes.
Cosme, (esparverat) : Noi, potser apretes massa !
Gabriel: Pensi que s'ha de fer perdonar les culpes passades.
Cosme, (resignat) : Es veu que les pagaré cares. Però et prego que a
"La Veritat" no en fassis gaires de subscripcions ! No t'hi
aficionis ! Sinó aviat n'haurien de fer una per a nosaltres !
Gabriel: Una altra cosa.
Cosme: Digas, però no abisis.
Gabriel: S'ha de canviar la redacció.
Cosme: En això ja hi havia pensat.
Gabriel: Tota aquesta gent que té no serveix : s'ha posat en ridícol amb
la dictadura, i si seguien al diari la gent no ens creuria.
Cosme, (molt convençut) : Convé que ens creguin, doncs.
Gabriel: Ens creuràn, perquè aquesta vegada no els enganyarem. Però ells
no ens convenen.
Cosme, (encara més convençut) : No, no ens convenen.
Gabriel: I com es que no han vingut ?
Cosme: Si que han vingut. S'esperen allà fora.
Gabriel: Molt bé. Havíem quedat que ara jo era l'amo, veritat ?
Cosme: Si, home.
Gabriel: Doncs faci'ls entrar. I no s'esveri. I prengui per ben dit tot
el que jo digui.
- Cosme va a la porta de primer terme dreta i crida :
Cosme: Volen fer el favor ? d'un a un; serà millor.
- entra Joan Casals, més sorrut que mai +
Joan: Digui, senyor Barril.
Cosme: (per Gabriel) : Li presento el nou director.
JOAN: (pallid, sobtat) : Vosté, Salvat ?
- a Cosme -
Això vol dir que em treu ?
COSME: Una cosa per l'estil.
JOAN: Voldria saber els motius.
GABRIEL: (dur) : Ja els hi diré jo: el diari necessita un director
honorat. Per tant, vosté no ens serveix.
Joan: Li adverteixo que ! ...
Gabriel: No m'adverteixà res perquè li convé més callar. Altrament no em
fa cap mena de llàstima, perquè en perdre el càrrec no es quedarà
a la misèria: el podran mantenir la dona i la filla ! A vosté
no li vindrà de nou.
Joan: Ens veurem les cares !
Gabriel: La seva no la vull veure més ! A fora ! A fora !
- El treu a empentes. Un moment. Al carrer, les veus
trionfals van augmentant, barrejades amb campanetes de
tramvies i klagsons d'automovil.
Cosme: Em sembla que ho ha fet una mica massa fort.

Gabriel: No hemo quedat que ara manava jo ? Si no li sembla bé, m'en vaig.

Cosme: No ! Això, no ! Ves fent, noi.

- Entra Josep. Com que ha vist de la manera que sortia Joan, no està gaire tranquil.

Gabriel: T'he fet cridar per a comunicar-te que ara el director soc jo.

Josep, (allargant-li la mà, que Gabriel no accepta) : Ah ! Et felicito !

Gabriel: No em felicitis, perquè he decidit prescindir dels teus serveis.

Josep: Home ! ...

Gabriel: "La Veritat" no necessita poetes com tu. Altrament, tu no ets de planyer. T'has casat amb una dona vint anys més vella que tu, però rica, que sempre et tindrà per un gran poeta. Encara que no escriguis a "La Veritat" i et destitueixin de l'associació.

Josep, (molt torbat, però volent dissimular la seva torbació) : Franca-ment, això si que no m'ho esperava.

Gabriel: Tampoc esperaves la Republica, i ja la tenim. Tens poca vista, Montanyà !

- amb una transició -

Ara et prego que ens estalviïs una escena dramàtica !

Josep, (amb còmic orgull) : Per qui m'has près ? No temis: jo soc un senyor !

Gabriel: Sempre m'ho havia pensat. Però ara els senyors com tu no ens convenen. Apa, senyor !

- acompanyant-lo amb molta correcció a la porta de primer terme dreta, tustant-li l'espatlla amb irònica afectuositat)-

Apa, senyor, que tenim pressa.

- Surt Josep. Una pausa. Els crits al carrer, cada vegada en augmentant.

Cosme, (admirat) : Noi, en saps més que jo.

Gabriel: De treure'els ? I de buscar-ne també. No s'espanti, que ja tinc substituïts i millors que aquests.

- Entra Manuel -

Manuel, (molt tranquil, a Gabriel) : No em diguis res : ja sé que avui has vingut a xutar i que ja has fet dos goals. I que ara, amb mi, vas a fer el tercer.

Gabriel: T'equivoques. Tu, si vols, pots seguir al diari.

Manuel, (tot admirat) : I això ?

Gabriel: Tu no tens importància.

Manuel, (gairebé ofès) : Home, gracies !

Gabriel: Em referia a una importància política.

Manuel: Ah ! Això es altra cosa.

Gabriel: Jo d'esports no en sé res. Tu en cambi, crec que hi entens molt.† Tot-hom ho diu.

Manuel: Si tot-hom ho diu ...

Gabriel: De manera que per tu no hi ha perill. I encara que siguis un esportiu pensa que avui es com una mena de festa major i que tu també n'has de participar.

Manuel: No en parlem més, doncs.

- Encaix amb Gabriel i amb Cosme. I diu, referint-se a Cosme : I el senyor Barril també en participa ?

Gabriel: També, però ho dissimula.

- surt Manuel rient. Al carrer cada vegada augmenten les veus alegres i triomfals: "Mori Cambò ! Mori Cambò ! Visca Macià ! ... Visca la Republica ! ..."

entra Salvi.

Ah, vosté també hi era ?

Si, senyor: jo també hi era. que potser li sap greu ?

No ! me'n alegro. Desde aquest moment, senyor Pladevall, deixa d'ésser director de "La Veritat".

Si que comensa bé per a mi la Republica.

"La Veritat", d'ara endavant, no necessitarà director de palla. Tots els redactors respondran dels seus articles i vosté no haurà d'anar a la presó per nosaltres.

(un xic apesarat) : Ja em va bé això, ja em va bé aquesta idea filantròpica i humanitaria. Però ...

Però que ?

Jo, anant a la presó per vostés, cobrava quinze duros al mes. I ara no els cobraré. I a casa som pobres.

No tenia un emplen a l'Ajuntament ?

Si, senyor: escombriaire. Però com que me'l va donar la dictadura, ara també em deuràn treure al carrer.

CABRI —
SALVI i
GABRIEL

SALVI —
GABRIEL

SALVI —

GABRIEL —
SALVI —

GABRIEL —
SALVI —

Gabriel: I vosté feia d'escombriaire ?
Salvi: No, senyor: només hi anava a cobrar.
Gabriel: Ah, doncs si: el treuràn. Segur que el treuràn.
Salvi: (consternat) : Ara si que farem broma ! I perquè ?
Gabriel: Perquè es immoral que vosté faci d'escombriaire. I perquè es immoral que cobri sense treballar.
 - Una pausa breu. Molta alegria al carrer. El pobre Salvi, abatut, trist, s'agafa a una cadira per a no caure.

Salvi: Murmura :
 La meva dona ! ... I la meva filla ! ... Que els hi diré aquest vespre a la meva dona i a la meva filla quan arribi a casa ?
Gabriel: Digui'ls-hi que ja no es director, perquè ara el director soc jo; digui'ls-hi que ja no anirà més a la presó ... però que es queda al diari amb doble mesada.

Salvi, (molt emocionat) : Senyor Salvat ! Gracies ! ... Vosté si que es bó ! Vosté m'ha salvat, senyor Salvat !

Gabriel: Això al senyor Barril. És ell qui ho ha volgut així.

Salvi, (a Cosme) : Senyor Barril ! ...
Cosme : No, home ! A mi què m'explica ! ... Si jo no en sabia res !

- A la porta de la dreta apareix Sebastià. Entra corrent, sense demanar permís. S'oeixen veus a l'interior, cada vegada més properes; alguna cadira que cau. I s'oeixen, en crescendo fins al final, les veus del carrer que canten la glòria de la Republica neixent. Molt confuses, apagades per la llunyania, comencen a oir-se les notes de la Marsellesa.

Sebastià: què hi ha ? Què passa ?
 (sense alé) : Uns homes ! ... Han entrat uns homes ! ... Venen a assaltar ! ... Son molts i jo no tenia armes ... Ells, si: porten ganivets, punyals i pistoles ! ... Ja son aquí !

Gabriel: (un xic pàllid) : Que entrin ! No passarà res, no tinguin por !
 Jo vaig amb Adela i la seva mare !

Cosme, (esparverat) : Noi ! No em deixis !
 - Gabriel surt per la porta de la secretaria -

Sebastià: Ja son aquí !
Cosme: Ai, pobre de mi !

- Rapidament, esveradíssim, Cosme va a la gramola, en treu un disc i el llença a la cistella dels papers. Entra un grup d'obriers. Naturalment, no van d'etiqueta: van bruts, en roba de treball - vestit blau de mecànic o mànegues de canisa - Però hi ha en els seus rostres un resplandor d'alegria que esdevé resplandor de bondat. Venen sense res al cap, amb els ulls encesos, i ronc de cridar. Un d'ells porta, en un pal, una litografia de la Republica. Un altre una pancarta amb els retrats de Fermí Galán i Angel García Hernández, ornats amb una branca de llozer i una cinta republicana. Un altre es cobreix amb una gorra frigia. Tot plegat té un aire de mascarada, però de mascarada que no fa riure, sinó que emociona. Han entrat cridant, però sense massa agressivitat

Obrer, (a un altre) : Parla tu !
 Home, jo ...
 que parli- el que sigui, però que parli algú.
 ... ga que tenim pressa.
 ... parlaré jo.

- Dirigint-se a Cosme, Salvi i Sebastià -
 ... la redacció de "La Veritat" ?

(amb un esporugit) : si, si senyor.
 Aquí, doncs, es on feien el joc a la dictadura.
 No, no senyor ...

Obrer: Ereu la veu dels rics !
Salvi: Dels que manaven !

Obrer: Les vostres pàgines vomitaven injurïes contra els obrers !
Obrer: Adulaven el rei, els pistolers i el sometent !

Obrer: I ara qui us defensarà ?
 - Tot això en un tò d'indignació i agressivitat, avençant vers Cosme, Sebastià i Salvi, que estan acorralats en primer terme -

Qui us defensarà ?
 (fent el cor fort, però molt poc fort) : Els adverteixo que si m'venen amb bones intencions, cridaré la guardia civil !

Obrer: La guardia civil ! Ja, ja, ja ! La guardia civil !

Un obrer: Brètol ! Encara no n'has disposat prou de la Guardia Civil ?
Un altre: Avui ja no ens fa por la guardia civil ! Avui mana el poble !
Un obrer: Acabem ! Qui es el director ?
Cosme, (senyalant Salvi) : Aquell ! Es aquell !
 - els obrers avencen contra Salvi. -
Salvi, (espantat) : Que diu ara ? No, jo ...
Cosme, (més espantat que Salvi) : Calli ! ... Demani'm el que vulgui, pero callà !
Un obrer: Brètol !
Un altre: Farsant !
Un altre: Lladre !
Salvi, (livid, tremolòs) : S'equivoquen ! Els dic que s'equivoquen ! ...
Cosme: No ! Es ell ! Es ell ! Ell té la culpa de tot !
 - apart, a Salvi -
 Digui que si, per l'amor de Deu ! Li donaré diners ... diners ! ...
 Tants com en vulgui ! ... No hi farà res que rebi ! Ja li pagaré bé. Però digui que si !
Salvi, (no sabent que fer) : Senyors, jo ...
Un altre obrer: Emparaves negocis bruts !
Un altre: Porc ! Monarquic !
Gabriel, (entrant) : Què passa ? Què són aquests crits ?
Un obrer: Salvat ! Vos aquí ?
Gabriel: Si, jo. Què passa ?
Un obrer, (senyalant Salvi) : Aquest brètol, que es el director de "La Veritat"
Gabriel, (comprenent la situació) : No es cert.
Un altre obrer: Ens ho ha dit aquell senyor.
 - senyala Cosme -
Gabriel: Aquell senyor s'ha equivocat. Ell es l'amo del diari, i al director l'hem tret. Ara el director soc jo. Què voleu ?
Un obrer: Això, doncs, ja va més bé. Volem ben poca cosa. Tota la ciutat s'ha vestit de festa. Els carrers son plens de llum, d'estampes com aquesta, que es la nostra enamorada.
 - senyalant la litografia de la Republica -
 Tot-hom s'ha llençat al carrer, tot-hom riu, tot-hom canta ! Sembla que avui tots siguem germans i aclama la Republica ! Volem que als balcons de "La Veritat" també s'hi conegui que es festa
 - en aquest moment, esverada, esveradíssima, entra Teresa Corre al seu marit, l'abraça, crida :
Teresa: Ai Jesus, Maria, Josep ! Ja son aquí ! Que et volen fer, Cosme !
Cosme, (enfadat) : Deixa'm dona, que em compromets !
Un obrer: No li volem fer res, senyora.
Un altre: No ens mengem a ningú, ni quan estem en vaga !
Cosme: ¿ La bandera, encara no està ?
Teresa: Si, ara la porta la noia.
Gabriel: Ja ho heu sentit. Nosaltres també ens preparavem a festejar la Republica. I sense que ningú ens ho vingués a demanar.
Cosme: Sebastià : encengui els llums delbalcó i vagi a cercar la bandera.
 - Surt Sebastià. I entra Llorenç, molt estranyat del que passa.
 Què em toca a mi, ara ?
 Tu ja no et tocarà més.
 Tornarà a fi de més ? Si, es clar: ara hi ha massa gent ...
 Abaix al carrer la cridoria es cada vegada més forta, més i més triomfal : la cantarella d'abans "Visca la Republica" ara s'ha convertida en una cançó que va unificant-se i apropant-se a la bandera republicana. El senyor Llorenç hi abraça a Gabriel i li diu :
 Aquí la teniu, la bandera.
Gabriel, (alegres, enardits) : Visca ! Visca la Republica !
 (en tò emfàtic i declamatori, mentre Gabriel somriu ironicament) :
 Aquí la teniu, companys ! Aquí la tenim ! Avui es un dels dies més feliços de la meua vida. Avui que puç dir en veu alta el que no he pogut dir en aquests set anys vergonyosos que acabem de passar : jo també soc republicà ! Abans ja n'era, i ningú no ho hauria dit, perquè m'ho callava. He patit molt, companys, callant tant temps. Soc una victima del despotisme, com vosaltres mateixos. Però ara farem la pau ! Llegiu "La Veritat", llegiu-la

cada dia, suscribiu-s'hi, que ja m'ho sabreu dir. I si voleu per a oblidar aquests passats anys d'opressió i d'ignominia, li cambiarem el nom.

Gabriel:

No, el nom, no. Ara serà el que mai no ha estat: ara serà "La Veritat", perquè veritat seràn la llibertat i la justícia.

- Alcarrer esclaten les notes magnífiques de la Marsella entre els crits i les aclamacions del poble, als quals s'uneixen els obrers que estan en escena +

Els obrers:

Visca la República! Visca la llibertat!

- Cosme, que ja es creu sincerament un republicà de tota la vida, està abraçat a la bandera. I amb els visques, el clam de festa i la Marsellesa, va caient lentament el

T E L C .